

**Univerzita Karlova
Právnická fakulta**

**Katedra trestního práva
Oddělení kriminalistiky**

Ohledání místa činu

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. JAN MUSIL, Csc.

Diplomant: Anna Svášková

5. ročník

Brázdimská 1548,

Brandýs nad Labem, 250 01

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila všechny prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Anna Grášková

O b s a h

1. Úvod.....	5
2. Právní úprava ohledání jako procesního úkonu	6
3. Pojmové znaky místa činu a pojmové znaky ohledání místa činu jako kriminalistické metody.....	7
3.1. Pojmové znaky místa činu.....	8
3.2. Pojmové znaky ohledání místa činu jako kriminalistické metody.....	9
4. Druhy ohledání.....	11
4.1. Druhy ohledání podle charakteru ohledávaného objektu.....	11
4.2. Druhy ohledání podle posloupnosti ohledání.....	16
5. Negativní okolnosti.....	18
6. Zásady ohledání místa činu.....	20
6.1. Obecné zásady ohledání místa činu.....	20
6.2. Základní čili specifické zásady ohledání místa činu.....	23
7. Subjekty ohledání.....	25
8. Prvotní zásah na místě činu.....	28
9. Příprava ohledání místa činu.....	33
9.1. Organizační opatření před výjezdem na místo činu.....	34
9.2. Organizační opatření po příjezdu na místo činu.....	35
10. Taktika a metodika ohledání místa činu.....	35
10.1. Orientační ohledání místa činu.....	37
10.2. Podrobné ohledání místa činu.....	39
10.3. Závěrečné ohledání místa činu.....	40

11. Dokumentace ohledání místa činu.....	41
11.1. Protokolace.....	42
11.2. Fotografická dokumentace.....	44
11.3. Videodokumentace.....	45
11.4. Topografická dokumentace.....	46
11.5. GPS.....	48
11.6. Fotogrammetrie.....	49
12. Závěr.....	51
Seznam použité literatury.....	52

Přílohy

1. Úvod

Za téma své diplomové práce jsem si zvolila „Ohledání místa činu“, neboť mě při studiu na Právnické fakultě UK velice zaujalo trestní právo, resp. kriminalistika. Především mě pak zajímají možnosti, metody, postupy a prostředky, které slouží ke zjišťování, zajišťování, zkoumání a uplatnění důkazů a skutečností důležitých pro trestní řízení v rámci práce kriminalistů při usvědčování pachatelů z trestné činnosti.

Diplomová práce je koncipována tak, aby zachytila teoretickou i praktickou stránku ohledání místa činu. Praktická stránka zahrnuje přípravu ohledání, prvotní zásah na místě činu a taktiku a metodiku postupu na místě činu a při jeho samotném ohledání. Teorie ohledání, jako základní kriminalistické metody, která se při ohledání místa činu využívá, nesmí být v žádném případě podceňována. Vždyť nedodržení například některé ze zásad ohledání může mít za následek nepoužitelnost výsledků dosažených při ohledání místa činu, a tím i zmaření dosažení účelu trestního řízení. Práce se také zabývá právní úpravou, vymezením základních pojmů a v neposlední řadě i otázkami dokumentace ohledání místa činu. Odpověď na otázku, v čem spočívá význam ohledání místa činu se ukrývá až v samotném jejím závěru. Vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce jsem se rozhodla zařadit praktické případy vztahující se k problematice ohledání místa činu do poslední části nazvané „Přílohy“.

Při psaní diplomové práce jsem se v první řadě snažila vyvarovat toho, aby konečný výsledek představoval jakýsi kompilát několika literárních zdrojů od různých autorů. Cílem není přinést převratné či objevné poznatky, jelikož postupy a metody uplatňované v současnosti při ohledání místa činu se zakládají na mnohaleté osvědčené praxi policejních orgánů. Mé úsilí směřovalo k vytvoření dokumentu, který by komplexně a přehledně pojednával o ohledání místa činu.

2. Právní úprava ohledání jako procesního úkonu

Název této kapitoly „Právní úprava ohledání jako procesního úkonu“ jsem zvolila zcela záměrně. V právním řádu České republiky bychom právní úpravu ohledání místa činu jako takového hledali marně. Ohledání totiž, jak bude podrobněji rozebráno v kapitole čtvrté, má více druhů, přičemž jedním z nich je právě ohledání místa činu.

Ohledání jakožto procesní úkon upravuje zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním, neboli trestní řád (dále jen tr. ř.) v oddílu šestém hlavy páté. V ustanovení § 113 odst. 1 tr. ř. stojí: „Ohledání se koná, mají-li být přímým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. K ohledání se zpravidla přibere znalec.“ Z uvedeného zákonného ustanovení tedy plyne účel (objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení) a hlavní metoda, která se při ohledání používá (přímé pozorování). Co se týče přibírání znalce k ohledání, jedná se spíše o přání zákonodárce a nikoli o běžnou praxi. Odstavec druhý citovaného ustanovení pak upravuje protokol o ohledání. Další ustavení tohoto oddílu jsou věnována prohlídce těla a jiným podobným úkonům, prohlídce, pitvě a exhumaci mrtvoly a vyšetření duševního stavu.

Podle mého názoru není stávající právní úprava ohledání zcela vyhovující. Především by bylo vhodné nahradit slovo „zpravidla“ použité ve větě druhé § 113 odst. 1 tr. ř. výrazem, který by vystihl, že znalec se přibírá jen v některých vhodných případech a nikoli zpravidla. Ohledání místa činu zasahuje také do míst, která jsou chráněna domovní svobodou. Proto bych se přikláněla k tomu, aby do současné právní úpravy byla zařazena blanketní norma odkazující na ustanovení o domovní prohlídce, která by zaručila při ohledání místa činu dodržování obdobného režimu jako při domovní prohlídce. Z legislativně technického hlediska by také mělo dojít k vyčlenění ustanovení o vyšetření duševního stavu z oddílu šestého hlavy páté tr. ř. věnovanému ohledání. Obtížný úkol představuje, aby vytvořená právní úprava byla vyvážená, tzn. aby např. zakotvením nadbytečných podrobností a formálních požadavků na provádění tohoto procesního úkonu neomezila nebo neznemožnila dosažení účelu ohledání. Zákonodárce by měl vycházet jak z požadavků kriminalistické teorie, tak i z mnohaleté policejní praxe, které vytvořily osvědčený postup a pravidla pro správné a úspěšné provádění ohledání místa činu i jeho dokumentaci (např. J. Chmelík ve své monografii uvádí doporučený postup při ohledání místa činu, tzv. algoritmus ohledání místa činu – viz příloha č.1).

Ohledání se provádí v policejní a kriminalistické praxi nejen jako samostatný procesní úkon trestního řízení, ale také v rámci jiných procesních úkonů (např. v souvislosti s domovní nebo osobní prohlídkou, prohlídkou a pitvou mrtvoly a její exhumací) i v souvislosti s plněním úkolů policie (kupř. s operativně pátrací činností).¹ Ohledání může být uskutečněno i před zahájením trestního řízení (srovnej ust. § 158 odst. 3 písm. d) tr. ř.), zpravidla jako prvotní a neodkladný úkon.

Pro zajímavost a srovnání si dovoluji uvést právní úpravu, ze které vychází ohledání místa činu ve Spolkové republice Německo (dále SRN). Právní základ pro policejní činnost vyvíjenou na místě činu vychází z ustanovení § 163 odst. 1 StPO (Strafprozessordnung, tj. trestní řád platný v SRN), v němž jsou definovány obecné úkoly policie následovně: „Úřady a úředníci policejní služby jsou povinni vyšetřovat trestné činy a použít všechna opatření, která nesnesou odkladu, aby zabránily zatemnění věci.“² Kromě citovaného ustanovení se ohledání týkají i další paragrafy StPO, např. § 86 o protokolu o soudním ohledání, § 164 o zadržení rušitelů pořádku, § 168d o účasti na soudním ohledání nebo § 225 o soudním ohledání před hlavním líčením.

3. Pojmové znaky místa činu a pojmové znaky ohledání místa činu jako kriminalistické metody

Předchozí kapitola diplomové práce se věnuje právní úpravě ohledání jako procesního úkonu. Následující pasáž nepojednává o ohledání jako o procesním úkonu, nýbrž jako o kriminalistické metodě. Dříve než se budeme zabývat pojmovými znaky místa činu a ohledání místa činu, pokládám za vhodné vymezit pojem ohledání. Ohledání se koná, mají-li být zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení. Základní poznávací metodou ohledání je pozorování, tedy bezprostřední, systematické a cílevědomé smyslové vnímání ohledávaných objektů nebo materiální situace, podle potřeby se dále využívají i speciální kriminalistické

¹ Viz NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 104

² srovnej LEONHARDT, R., ROLL, H., SCHURICH, F.-R.: Kriminalistische Tatortarbeit. Heidelberg: Kriminalistik Verlag, 1995, s. 9; Kromě § 163 odst. 1 StPO se některá další ustanovení StPO zabývají konkrétními opatřeními, které je zapotřebí provést na místě činu (např. zjištění identity osob, zajištění nálezu z místa činu pro účely dokazování). Další úprava vztahující se k této problematice je obsažena v policejních zákonech jednotlivých spolkových zemí.

prostředky a metody. J. Musil definoval ohledání: „...jako specifickou kriminalistickou metodu, jejíž podstatou je bezprostřední pozorování, zkoumání, hodnocení a dokumentace materiální situace činu nebo stavu objektů majících vztah k vyšetřované události za účelem jejího poznání, zajištění stop a jiných věcných a listinných důkazů, jakož i získání dalších informací důležitých pro zjištění skutkového stavu věci a postup při vyšetřování.“³ Takřka totožnou definici nalezneme v monografii M. Němce: „Ohledání je specifická kriminalistická metoda, kterou se na základě bezprostředního pozorování, zkoumá, hodnotí a podchycuje materiální situace nebo stav objektů majících vztah k prověřované události za účelem jejího poznání a získání důkazů, jakož i dalších informací důležitých pro trestní řízení.“⁴ Uvedené definice ohledání považuji za velmi výstižné.

3. 1. Pojmové znaky místa činu

Vymezení pojmu místa činu je důležité z hlediska právního i kriminalistického.

Trestní právo procesní řeší otázku místní příslušnosti soudů (srovnej ust. § 18 tr. ř.), která se určuje na základě tří postupně aplikovaných hledisek: místo, kde byl trestný čin spáchán (forum delicti commisi), dále místo, kde obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje a místo, kde trestný čin vyšel najevo (forum scientiae). Prioritu před ostatními hledisky pro stanovení místní příslušnosti má místo spáchání trestného činu, protože zde lze nejsnáze, nejrychleji, s nejmenšími náklady a se značným výchovným účinkem provést trestní řízení.

Kriminalistika se pojmem místa činu zabývá v užším a širším pojetí. V užším slova smyslu pod pojmem místo činu rozumíme místo, kde byl trestný čin spáchán. U mnoha trestných činů se však stopy nachází i dalších místech, která jsou rozdílná od místa spáchání, resp. dokonání trestného činu. Proto v širším pojetí zahrnujeme pod pojem místo činu všechna místa, která se spácháním souvisela, spáchání předcházela nebo po něm následovala. Jedná se o místa, na kterých se pachatel na čin připravoval, zhotovil si nástroje, sledoval oběť, odhodil zbraň, ukryl odcizené předměty, skrýval se, apod. Uvedené dvojí pojetí místa činu má své opodstatnění, jelikož pokud bychom se soustředili pouze na místo dokonání činu, mohl by čin zůstat neobjasněn. Mimoto podle § 89 odst. 1 trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb.) se

³ MUSIL, J. a kol.: Kriminalistika. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1994, s. 148

⁴ NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 104

trestným činem rozumí také příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.

V praxi se provádí ohledání místa činu, ačkoli ještě nelze zcela jednoznačně určit, zda se jedná o trestný čin (např. požár, smrtelný úraz, sebevražda). Teprve později se na základě zjištěných skutečností dochází k závěru, zda prověřovaná událost je trestným činem či nikoli. J. Heřmánek právě z tohoto důvodu navrhl následující definici, se kterou mi nezbyvá než souhlasit: „*Místem činu rozumíme tu část prostoru, kde se uskutečnil proces, o kterém je možno podle jeho vnější formy předpokládat, že jde o proces protispolečenský a u kterého je třeba ohledáním zjistit a zajistit obecné a zvláštní znaky jednání, podle kterých by bylo možno věrohodně posoudit, zda jde nebo nejde o trestný čin a kdo je subjektem tohoto činu.*“⁵ Je zřejmé, že místo činu nelze zaměňovat s místem trestného činu. Označit místo činu za místo trestného činu lze teprve, prokázalo-li se, že na místě došlo k jednání, které dle trestního zákona naplnilo všechny znaky skutkové podstaty trestného činu a dosáhlo požadovaného stupně společenské nebezpečnosti.

V souvislosti s místem činu je třeba se ještě zmínit o pojmech místo nálezu a místo zjištění. Oba tyto pojmy se v literatuře používají zpravidla, pokud se místo činu neshoduje s místem nálezu nebo místem zjištění (používá se i označení tzv. jiná kriminalisticky relevantní místa). Místem nálezu rozumíme místo, na kterém byl nalezen kriminalisticky relevantní objekt, např. mrtvola ženy, která byla při přepadení smrtelně zraněna a z místa přepadení došla na jiné místo, kde svému zranění podlehla. Z hlediska širšího pojetí místa činu bude pro vyšetřování relevantní jak místo činu (přepadení), tak místo nálezu mrtvého těla a pěšinka chůze oběti od místa činu na místo nálezu. Pojem místo zjištění se uplatní především v souvislosti s trestnými činy spáchanými na přepravovaném zboží či osobách, protože jen zcela výjimečně se podaří zjistit spáchání trestného činu okamžitě, tedy v místě spáchání.

3. 2. Pojmové znaky ohledání místa činu jako kriminalistické metody

Na vymezení pojmu ohledání místa činu existuje mnoho různých názorů.

⁵

HEŘMÁNEK, J. Ohledání místa činu. 1. vydání. Praha: Ústav kriminalistiky Právnické fakulty UK, 1971, s. 29

Ohledání místa činu lze v první řadě považovat za zvláštní druh ohledání (při dělení ohledání podle charakteru ohledávaného objektu). V policejní a kriminalistické praxi jde o nejčastěji prováděný druh ohledání. Blíže se jednotlivými druhy ohledání zabývá kapitola čtvrtá.

Někteří autoři vymezují ohledání místa činu z kriminalistického hlediska jako „*neodkladný úkon, zaměřený na bezprostřední zjištění, zkoumání, fixaci a hodnocení situace na místě činu, stop tohoto činu, jeho pachatele a jiných údajů učinit hodnověrný závěr o mechanismu činu a ostatních okolnostech poznávané události.*“⁶ Jiní autoři pak používají hledisko trestněprávní, podle kterého je ohledání místa činu „*procesní úkon, při kterém orgán činný v trestním řízení bezprostředním pozorováním a za pomoci dalších metod zjišťuje, zkoumá a dokumentuje materiální situaci na místě činu a stopy, předměty a dokumenty, které se na něm nacházejí*“⁷

Pokud pomineme různá hlediska používaná pro vymezení ohledání místa činu, můžeme dospět k závěru, že ohledání místa činu není pouze procesním úkonem trestního řízení, ale také kriminalistickou metodou. Jako východisko pro definování pojmu ohledání místa činu jako kriminalistické metody nám mohou posloužit definice ohledání citované v úvodu této kapitoly. Nejvýstižnější definici ohledání místa činu jsem našla v monografii M. Němce, který uvádí: „*Ohledání místa činu je kriminalistická metoda a procesní úkon, při kterém zákonem stanovený orgán bezprostředním pozorováním a za pomoci dalších metod zjišťuje, zkoumá a podchycuje materiální situaci na místě činu, stopy, předměty a dokumenty, které mohou být věcnými nebo listinnými důkazy, na jejichž základě mohou být odůvodněně stanoveny okolnosti důležité pro trestní řízení.*“⁸ Z této definice můžeme snadno dovodit pojmové znaky ohledání místa činu. O subjektech provádějících ohledání místa činu bude podrobněji pojednáno v kapitole sedmé. Základní metodou ohledání místa činu je bezprostřední pozorování, které má za úkol zjistit, zkoumat a podchytit materiální situaci na místě činu, stopy a důkazy. Účel, ke kterému ohledání místa činu směřuje, spočívá ve zjištění okolností důležitých pro trestní řízení, pro objasnění vyšetřovaného případu.

⁶ CHMELÍK, J. Ohledání místa činu. 2. vydání. Praha: PČR Úřad vyšetřování pro Českou republiku, Ministerstvo vnitra, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, s. 16

⁷ CHMELÍK, J. Ohledání místa činu. 2. vydání. Praha: PČR Úřad vyšetřování pro Českou republiku, Ministerstvo vnitra, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, s. 16

⁸ NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 113

4. Druhy ohledání

Ohledání jakožto procesní úkon se většinou dělí podle dvou základních hledisek, kterými jsou charakter objektu ohledání a posloupnost ohledání. Tato dvě hlediska jsou dnes všeobecně uznávaná a důležitá pro kriminalisticko taktickou praxi.

4. 1. Druhy ohledání podle charakteru ohledávaného objektu

Podle charakteru ohledávaného objektu rozlišujeme jako jednotlivé druhy ohledání místa činu a jiných kriminalisticky významných míst, ohledání mrtvoly a místa jejího nálezu, ohledání předmětů, ohledání dokumentů, ohledání stop, ohledání výpočetní techniky, ohledání zvířat, ohledání těla živé osoby, ohledání místa mimořádné události a ohledání míst, která nejsou místem činu. Mnoho z uvedených druhů ohledání se provádí postupně za sebou nebo také současně v rámci jednoho úkonu. Jako názorný příklad nám může posloužit ohledání místa vraždy, při kterém se provádí téměř veškeré z výše uvedených druhů ohledání. Následující řádky věnuji jednotlivým zmíněným druhům ohledání.

V praxi se nejčastěji využívá ohledání místa činu a jiných kriminalisticky významných míst. Tento druh ohledání většinou zahrnuje i ohledání dalších objektů, zejména stop, dokumentů, předmětů, mrtvoly. Zpravidla tato další ohledání slouží jen ke zjištění taktických informací (důležitých např. pro pátrání po horké stopě), protože na podrobné ohledání nebývají na místě činu potřebné technické přístroje a pomůcky. Jelikož celá tato diplomová práce se věnuje přímo tématu ohledání místa činu, což je úkon velice významný i značně složitý, který má svá specifika a zvláštnosti, nebudu na tomto místě zabíhat do podrobností. Jen bych chtěla poznamenat, že někteří autoři někdejšího SSSR rozlišovali mezi ohledáním místa činu a ohledáním krajiny nebo místností, které nejsou místem činu (např. R. S. Bělkin, G. M. Miňkovskij). Důvodem tohoto rozlišování podle mého mínění bylo, že na některých místech, ačkoli nejsou místem činu, se nalézají skutečnosti důležité pro další průběh vyšetřování a tyto skutečnosti je třeba zajistit prostřednictvím ohledání. Současní autoři hovoří o ohledání místa činu a jiných kriminalisticky významných míst, což odpovídá rozlišování zmíněných sovětských autorů. *„Ohledání, tzv. „jiných“ kriminalisticky významných míst, spočívá v ohledání takových míst a prostorů, na kterých lze, v souvislosti s policejní a kriminalistickou praktickou činností, najít a zajistit stopy, předměty či další*

informace, které nám pomohou potvrdit nebo vyvrátit určité předpoklady či domněnky.“⁹ Za taková kriminalisticky významná místa bývají považována např. místo nálezu určitého relevantního objektu, které je odlišné od místa činu (objekt sem zanesla zvěř, vodní tok,...), nebo místo, na kterém se prověřuje alibi osoby, která tvrdí, že se zde v určitou dobu zdržovala a prováděla nějakou činnost, či místo zjištění, které je zvláštním případem místa činu a typické u tzv. distančních deliktů (zejm. páchání trestné činnosti v dopravě). Mezi kriminalisticky významná místa se bezesporu řadí i vlastní místo činu, tj. místo, kde se uskutečnila trestná činnost.

Ohledání mrtvoly a místa jejího nálezu je jedním z druhů ohledání těla osoby (ohledání těla živé osoby viz dále). Může být prováděno samostatně, ale zpravidla se spojuje s ohledáním místa činu či s místem nálezu nebo zjištění. Samostatně se ohledání mrtvoly provede například, pokud byla oběť trestného činu převezena do zdravotnického zařízení kvůli snaze zachránit její život a při nebo po převozu zemřela či v případech exhumace. Je zřejmé, že mrtvola nemusí být nutně nalezena na místě činu. Proto se již při orientačním ohledání místa nálezu mrtvoly snaží ohledávající zjistit, zda se místo nálezu shoduje s místem činu. Ohledání mrtvoly a eventuelně i místa, na kterém se nachází, směřuje především ke zjištění informací o okolnostech a pravděpodobné příčině smrti (vražda, sebevražda, nešťastná náhoda, náhlé úmrtí), způsobu usmrcení, době smrti, osobě případného pachatele, totožnosti oběti, možném motivu usmrcení, zda se shoduje místo nálezu s místem činu a další. Při nálezu neznámé mrtvoly se vždy provedou veškerá opatření ke zjištění její totožnosti. Platí, že pokud není prokázána sebevražda, nešťastná náhoda či náhlé úmrtí, postupuje se jako by šlo o vraždu. Při nalezení stop, které nasvědčují možnosti násilné smrti, se mrtvola zajistí pro provedení soudně lékařské pitvy. K samotnému ohledání mrtvého těla se zpravidla přibere soudní lékař. Pozornost se věnuje i předmětům, které má mrtvá osoba při sobě nebo se nacházejí na oděvu či v jejím blízkém okolí. Dále by pozornosti neměly uniknout stopy zápasu, krevní stopy, druh a charakter zranění, nástroje, kterými mohlo být zranění způsobeno, teplota mrtvého těla, mrtvolné skvrny, posmrtná ztuhlost (rigor mortis), stupeň rozkladu mrtvoly, apod.

Ohledání předmětů představuje podrobné ohledání věcí nalezených a zajištěných na místě činu nebo na jiných kriminalisticky významných místech, odňatých při osobní nebo domovní prohlídce, věcí nalezených v úkrytech, předložených poškozenými, svědky či zajištěných v jiné souvislosti. Vzpomeneme-li na ustanovení § 112 tr. ř., pak takové předměty, kterými

⁹

NĚMEC, M. Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vydání. Praha: EUROUNION, 2004, s. 106

nebo na kterých byl trestný čin spáchán nebo jiné předměty, které prokazují nebo vyvrací dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu nebo jeho pachatele, se nazývají věcnými důkazy. Předmět je ovšem před provedením ohledání předčasně označován jako věcný důkaz, protože není znám jeho vztah k vyšetřované události a často není ještě ani zřejmé, zda se jedná o trestný čin. Proto se nemluví o ohledání věcných důkazů, nýbrž o ohledání předmětů. V případě, že předměty jsou zajištěny v průběhu jiného druhu ohledání, se ohledání předmětů považuje za součást celého ohledání. Pokud nelze ohledání provést ihned na místě pro svou náročnost či určité specifické postupy, provede se jako samostatný úkon v laboratorních podmínkách s vyhotovením samostatného protokolu o ohledání. Při ohledání předmětů se popisuje předmět, jeho funkce, markanty (individuální znaky), zkoumá se, zda se na něm nacházejí stopy poškození, včetně intenzity poškození, stupeň opotřebení předmětu, zda má předmět vztah k vyšetřované události, určuje se, zda jím byl spáchán trestný čin, zda se na předmětu nachází stopy vhodné pro další trestní řízení. Jde skutečně o detailní ohledání, které se zpravidla provádí v laboratorních podmínkách s využitím různých odborných metod (např. zkoumání předmětu, kterým se rozlamují zámky s cílem zjistit všechny zámky, které se díky tomuto předmětu podařilo překonat). Přes značnou detailnost a odborné postupy při ohledání předmětů se rozhodně nejedná o znalecké zkoumání. Ohledání předmětů slouží k individuální identifikaci konkrétního předmětu či ke zjištění vztahu určitého předmětu k vyšetřované události.

Dokumenty mohou plnit funkci věcných nebo listinných důkazů. S použitím § 112 tr. ř. a se stejným odůvodněním jako v předcházejícím odstavci se nemluví o ohledání věcných či listinných důkazů, ale o ohledání dokumentů. Toto ohledání se téměř pokaždé provádí v laboratorních podmínkách. Zaměřuje se především na obsah a formu dokumentu, jeho náležitosti, na materiál, z něhož byl dokument zhotoven, na možnost jeho pozměnění nebo padělání (pravost) i na další stopy (daktyloskopické, biologické, aj.), které se na něm nacházejí. Zkoumá se zpravidla účel vydání dokumentu, kdy byl vydán, kdo dokument vydal, kdo učinil zásah do jeho formy či obsahu a jaký, kdo dokument vlastnil či užíval, jakým způsobem jej nabyt, u koho a jakým způsobem byl dokument uložen, zda se na něm nachází nějaké stopy atd. Při ohledání dokumentu se ohledává nejprve dokument jako celek a poté i jeho části, pokud je k němu přiložen obal, ohledá se též. Všechny informace získané ohledáním dokumentu pak pomohou k zjištění vztahu dokumentu k vyšetřované události a určení, zda jej lze použít jako listinný důkaz.

Ohledání stop zpravidla probíhá paralelně s jinými druhy ohledání, taktéž v rámci ohledání místa činu. Uskutečňuje se jednak přímo na místě jejich nálezu a poté v laboratořích nebo úředních místnostech. Ohledávány jsou zpravidla nejen stopy samotné, ale též jejich nositelé. Na místě činu se posuzuje taktická hodnota stopy, což může pomoci při pátrání po pachateli po tzv. „horké stopě“ (především stopy trasologické). Dále ohledání stop slouží ke zjištění informací o objektech, které stopy vytvořily, pro určení jejich skupinové příslušnosti nebo přímo k identifikaci konkrétního objektu.

Ohledání výpočetní techniky je poměrně novým druhem ohledání, který se začal uplatňovat v souvislosti s pácháním a rozšířením tzv. „počítačové kriminality“. Předmětem tohoto ohledání je samotný počítač včetně jeho periferních jednotek, dále se zpravidla ohledávají i softwarová vybavení, způsob připojení k síti, licenční doklady, smlouvy, a další předměty, které s provozem počítače souvisí. „Cílem ohledání výpočetní techniky je určit, zda, kdy a kým došlo k neoprávněnému zásahu do hardwarové a softwarové výbavy a v čem tento zásah spočíval.“¹⁰ Zjišťuje se také v jakém stavu je počítač, jeho příslušenství, jestli je připojen k síti, eventuálně ke které a legálnost případného připojení apod. Jelikož by neodborný zásah mohl způsobit trvalou a nenapravitelnou ztrátu důkazů, svěřuje se provedení ohledání výpočetní techniky specialistům (znalcům výpočetní techniky). Již před zajištěním této techniky se doporučuje konzultovat s odborníkem možnost jejího zajištění či odborníka k zajištění přibrat. Obecně se má dodržovat, že počítačová technika, která se zajišťuje, nesmí být vypnuta ani se nerozpojují jednotlivá propojení. Ačkoli více autorů shodně uvádí ohledání výpočetní techniky jako zvláštní druh ohledání, mám určité pochybnosti o správnosti tohoto závěru. Tyto pochybnosti pramení z mého názoru, že počítač je ve své podstatě věc, i když jde o věc specifickou a její ohledání vyžaduje zvláštní a odborný postup. Z tohoto důvodu ohledání výpočetní techniky nepovažuji za zvláštní druh ohledání, nýbrž bych je zařadila, stejně jako ostatní věci, mezi ohledání předmětů. Opodstatněné by mohlo být vyčlenění ohledání výpočetní techniky jako samostatného druhu ohledání v případě, že bychom považovali za objekt ohledání nikoli počítač a jeho hmotné části jako věc, ale určité programy a informace, které obsahuje.

Poměrně vzácně se provádí ohledání zvířat, a to zejména, pokud se zvířata stala objektem trestného činu (např. odcizení za účelem prodeje, získání masa, týrání, udušení při nelegálním dovozu, atd.) nebo pokud zvíře samo způsobilo nějakou nehodu a přivodilo tím majetkovou

¹⁰

MUSIL, J., KONRÁD, Z. SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 295

škodu či dokonce smrt člověka. Obvykle je ohledání vedeno snahou nalézt identifikační znaky zvířete, jako jsou např. vypalovaná znamení, tetování nebo čipy. Tyto identifikační znaky umožní určit příslušnost zvířete ke konkrétní osobě nebo hospodářství. Pokud existuje podezření na týrání zvířete, zjišťuje se a dokumentuje ohledáním stav zvířete, především umístění a rozsah jeho poranění, stopy po zanedbání péče, podmínky, v nichž je zvíře drženo. V případech úhynů nebo usmrcení zvířat se stanoví mechanismus nebo příčina smrti, doba smrti, popřípadě nástroje a prostředky k tomu použité. K ohledání zvířat, eventuálně jeho pozůstatků či částí se zpravidla přibere znalec z oboru veterinářství (vždy v případě pitvy) či veterinář nebo veterinární technik (při zběžném ohledání na místě), velice výjimečně provede ohledání zvířete na místě policejní orgán sám.

Podle ustanovení § 114 tr. ř. je prohlídce těla povinen se podrobit každý, je-li to nezbytně třeba ke zjištění, zda se na jeho těle nacházejí stopy nebo následky trestného činu. Není-li prohlídka těla prováděna lékařem, může ji provést jen osoba téhož pohlaví. Ohledání těla živé osoby (možná vhodnější by byl termín prohlídka) se nesmí zaměňovat s osobní prohlídkou dle § 82 odst. 3 a 4 tr. ř. Při ohledání živého těla se zpravidla také prohlídí oděv, který má ohledávaná osoba na sobě, ale nesmí se vyjímat věci z kapes na rozdíl od prohlídky osobní. Osobní prohlídka se totiž vykoná, pokud je důvodné podezření, že někdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení. K ohledání osoby nejsou třeba odborné znalosti, rozhodně se nejedná o expertizu. Ohledáván bývá především poškozený, ale i svědek nebo obviněný. Pozornost se soustředí na zvláštní identifikační znaky osoby, poranění a jejich umístění, přítomnost částic nějakých cizorodých látek, stopy způsobené nepodáváním potřebné výživy nebo zanedbáním povinné péče, způsobené násilím, a další. „*Cílem ohledání těla živé osoby je tedy zjištění a zajištění stop činu na těle člověka, zvláštních znamení a jiných znaků, na základě kterých můžeme usuzovat o spojitosti mezi touto osobou a prověřovanou událostí.*“¹¹

Ohledání místa mimořádné události se jako zvláštnímu druhu ohledání věnuje ve své monografii M. Němec. Tento druh ohledání jsem se rozhodla zmínit především z důvodu úplnosti této diplomové práce. Uvedený autor odkazuje čtenáře na definici mimořádné události, kterou lze nalézt v zákoně číslo 239/200 Sb. (o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů) a která zní, že jde o „...*událost, která značnou měrou ohrožuje nebo narušuje společenské zájmy, při které došlo, nebo mohlo dojít ke ztrátám na životech, ke zranění osob nebo k velkým hmotným škodám. Mimořádná událost může být i taková událost,*

¹¹ CHMELÍK, J. Ohledání místa činu. 2. Vydání. Praha: PČR Úřad vyšetřování pro Českou republiku, Ministerstvo vnitra, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, s. 10

kteřá sice nedosahuje takové intenzity, ale vzhledem k současné mezinárodní, politické, hospodářské a jiné situaci je jí třeba za takovou považovat.“¹² S termínem mimořádná událost se setkáme ve složkách Policie ČR, kdy se používá především v souvislosti s požáry, leteckými či přírodními katastrofami a dalšími méně obvyklými událostmi, které vyžadují ke svému odvrácení či zneškodnění zásah většího rozsahu. Citovanou definici mimořádné události autora M. Němce považuji za nedostačující a především příliš vágní. Z hlediska druhů ohledání se mi jeví vyčlenění ohledání místa mimořádné události nadbytečným, protože řada úkolů při ohledání místa mimořádné události je shodných s ohledáním místa činu. Osobně bych ohledání místa mimořádné události spíše zařadila jako zvláštní případ (i když zajisté celkově náročnější) ohledání místa činu.

4. 2. Druhy ohledání podle posloupnosti ohledání

Druhým základním hlediskem, podle kterého rozlišujeme druhy ohledání, je posloupnost. Podle posloupnosti ohledání rozlišujeme mezi ohledáním prvotním, opakovaným a doplňujícím. Takto můžeme rozdělovat jakékoli ohledání, nejen ohledání místa činu.

Prvotním ohledáním se označuje takové ohledání, při kterém je určité místo či určitý objekt ohledáván v souvislosti s konkrétní vyšetřovanou událostí poprvé. Z uvedených druhů ohledání dle hlediska posloupnosti se odehrává v časově nejbližším intervalu k době, kdy došlo k vyšetřované události. Proto má prvotní ohledání největší význam, bývá nejdůležitějším zdrojem informací a také nejefektivnější, zejména dostaví-li se ohledávající orgán bezprostředně po spáchání vyšetřované události a je-li provedeno správně za dodržení kriminalisticko taktických zásad a pravidel ohledání. Konečná struktura ohledávaných objektů většinou ještě nebyla změněna, z čehož plyne značná šance na nalezení všech potřebných stop a důkazů pro další trestní řízení.

O opakovaném ohledání hovoříme, pokud se provádí druhé a případně i další ohledání určitého místa nebo objektu v souvislosti s konkrétní vyšetřovanou událostí („v téže věci“). V jedné z následujících kapitol této práce se zabývám tématem nazvaném zásady ohledání, mezi které patří i zásada neopakovatelnosti ohledání místa činu. Již ze samotného názvu této zásady zcela jasně vyplývá, že opakované ohledání je s ní v přímém rozporu. Přesto se v praktické činnosti lze setkat s nutností tuto zásadu prolomit a provést ohledání opakované.

¹²

NĚMEC, M. Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vydání. Praha: EUROUNION, 2004, s. 105

Ovšem takovýto postup by měl být opravdu jen výjimečný. K opakovanému ohledání se přistupuje, jestliže ohledání prvotní nemohlo být z důvodu nepříznivých objektivních příčin (např. proběhlo v noci, za špatné viditelnosti, za deště, mlhy či hustého sněžení) úspěšně dokončeno nebo z nepříznivých subjektivních příčin (např. ohledání provedla zjevně nekvalifikovaná osoba, protokol o ohledání neumožňuje utvořit si představu o situaci na místě činu) bylo ohledání prvotní provedeno nekvalitně, či se v průběhu vyšetřování zjistí, že na objektu by se měly nacházet další znaky, stopy nebo důkazy, které při prvotním ohledání nalezeny nebyly (např. se předpokládal pouze jeden výstřel a nalezena byla jedna nábojnice, avšak pitva ukázala, že vystřeleno bylo dvakrát a proto se očekává, že i druhá nábojnice se zřejmě nachází na místě činu). Můžeme zobecnit příčiny, které vedou k nutnosti opakovaného ohledání na podmínky objektivní a subjektivní. Toto rozdělení podmínek uvádí J. Heřmánek, přičemž podle autora „*Objektivními podmínkami jsou takové podmínky, které působí na průběh a výsledek ohledání jako nestranné a obecně platné přírodní procesy. Subjektivními podmínkami pak jsou ty, které se vztahují k osobě, které prováděla ohledání*“.¹³ Na závěr tohoto odstavce bych chtěla upozornit, že struktura místa i objektů se v čase mění a tak informační hodnota ohledání klesá.

Od opakovaného ohledání se odlišuje ohledání doplňující, při kterém se dodatečně ohledávají některé objekty nebo jejich části či úseky místa činu, které při prvotním ohledání ohledány nebyly. Ohledány nebyly z toho důvodu, že při prvotním ohledání byly od ohledávaných objektů odděleny, nebyly známa jejich existence, či souvislost s vyšetřovanou událostí. Při doplňujícím ohledání se tedy ohledávají objekty dosud neohledané a v podstatě se jedná o ohledání prvotní. Avšak pro souvislost ohledávaných objektů s objekty již ohledanými, toto ohledání pomáhá pouze doplnit výsledky ohledání předcházejícího, což je důvod pro pojmenování ohledání doplňující. Pro lepší rozlišení, které ohledání se považuje za doplňující, si dovolím použít příklad uvedený v učebnici kriminalistiky: „*Na louce u lesa byla nalezena mrtvá žena, usmrčená střelnou zbraní. Přestože byly určeny široké hranice ohledání, nepodařilo se zjistit stanoviště střelce. V průběhu dalšího vyšetřování se podařilo zjistit střelce i jeho stanoviště. Ohledání místa stanoviště střelce, jakož i dráhy střely, bylo doplňujícím ohledáním místa činu, neboť stanoviště střelce, dráha střely a místo zasažení cíle tvoří jeden objekt ohledání – místo činu.*“¹⁴

¹³ HEŘMÁNEK, J. Ohledání místa činu. 1. Vydání. Praha: Ústav kriminalistiky Právnické fakulty UK, 1971, s.

18

¹⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 297

V případě, který jsem si vybrala jako stěžejní praktický příklad pro tuto diplomovou práci, proběhlo z hlediska členění ohledání na druhy podle posloupnosti tzv. prvotní ohledání místa činu. Na případu mě zaujal velice neobvyklý způsob spáchání trestného činu. Nyní k vlastnímu praktickému příkladu: jedná se o pravomocně rozsouzený pokus trestného činu vraždy právně kvalifikovaný podle ustanovení § 8 odst. 1 a § 219 odst. 1 trestního zákona. Z vyšetřovacího spisu (č. ČTS- PSV- 241/OK- 2004) Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem vyplývá, že obviněný (v současnosti již odsouzený) J. M. dne 28. 7. 2004 jako řidič motorového vozidla zn. Renault Megane spz. TPM 18-39 vjel vysokou rychlostí a vyražením dřevěného oplocení do zahrady domu č. p. 6 v obci Žabokliky v úmyslu usmrtit svoji manželku R. M., těžce nemocnou s dolními končetinami, která se v té době na zahradě nacházela, přičemž došlo následně ke střetu s osobním motorovým vozidlem zn. Škoda Favorit spz. MOI 65-16, zaparkovaným na zahradě, toto vozidlo odhodil a pokračoval v jízdě přes zahradu, záhony, kde s vozidlem narazil do obvodové zídky zahrady. Poté z místa činu utekl. Svým jednáním nezpůsobil poškození R. M., ani dalším přítomným osobám žádné zranění. Z uvedeného případu vychází i převážná většina příloh použitých v diplomové práci, především dokumentace zachycující ohledání místa činu. Tímto bych si dovolila uzavřít pasáž nazvanou „Druhy ohledání“.

5. Negativní okolnosti

Při ohledání místa činu někdy zjistíme určité skutečnosti (stopy, změny, znaky), které jsou v logickém rozporu s materiální situací na místě činu. Takové skutečnosti se nazývají tzv. negativní okolnosti.

Pojem negativní okolnosti bývá definován různě, např. J. Heřmánek jako nejvhodnější definici vybral následující: „*negativními okolnostmi se nazývají takové okolnosti, které odporují určitému objasnění charakteru události, neodpovídají danému průběhu případu, který by byl zjištěn, kdyby objasnění odpovídalo skutečnosti*“.¹⁵ J. Chmelík pak uvádí: „*Negativní okolnosti jsou tedy takové změny na ohledávaném objektu, které jsou v logickém rozporu s jinými informacemi získanými ohledáním. Jde buď o neexistenci změn (znaků), které se předpokládají, které by vzhledem k ostatním změnám (znakům) měly být přítomny, anebo změny (znaky), které se v celkové situaci, v souhrnu ostatních změn (znaků) jeví jako*

¹⁵ HEŘMÁNEK, J. Ohledání místa činu. 1. vydání. Praha: Ústav kriminalistky Právnické fakulty UK, 1971, s. 91

cizí prvky, jako prvky nelogické, rozporné či protichůdné, tedy změny (znaky) které sice existují, ale podle předpokladů by existovat neměly.“¹⁶ Velice podobně, ač o něco stručněji charakterizuje negativní okolnosti ve svých monografiích a člancích i M. Němec.¹⁷

Podle mého názoru se uvedené definice a charakteristiky jednotlivých autorů při pozorném přečtení příliš nerozcházejí, spíše naopak. Ovšem z hlediska jazykového se v současnosti bude vhodnější přiklonit k definicím a charakteristikám negativních okolností v podání autorů M. Němce a J. Chmelíka.

Předěme od definic k názornějším příkladům, které nám umožní učinit si konkrétnější představu, co pojem negativní okolnosti na místě činu zahrnuje. Například při nálezu mrtvoly s bodnými nebo střelnými poraněními, ze kterých musela vytékat krev, se na místě nálezu žádná krev nenachází. Jindy neodpovídá poloha mrtvoly, její stav a povaha zranění, patrné je to zejména u přejetí vlakem, upálení již mrtvého těla- chybí vitální reakce, které by byly patrné, pokud by oběť byla ve chvíli přejetí nebo upálení naživu. Dále je na nábytku zajištěna stopa v prachu, která nasvědčuje, že na něm určitou dobu stál nějaký předmět, tento se však nepodaří na místě činu nalézt. Nebo pokud je přeříznut visací zámek umístěný na mřížích, měly by se pod mříží nacházet ocelové piliny, když však na místě chybějí, zámek musel být přeříznut na jiném místě. Praxe by nám jistě mohla poskytnout řadu dalších názorných případů, ale myslím, že pro ilustraci jsou uvedené příklady dostačující.

S negativními okolnostmi se setkáme zejména při ohledání inscenovaných událostí (tj. uměle vytvořených situací) sebevražd, vloupání, krádeží, ale samozřejmě i v jiných případech. Pachatelé je tvoří s cílem inscenovat představu, že v daném případě byl spáchán trestný čin nebo uměle vytvořit zdánlivý průběh trestného činu za účelem zakrytí trestného činu závažnějšího nebo vyvolat u ohledávající policisty klamnou představu o skutečnostech trestného činu („svést ze stopy“).

Negativní okolnosti jsou tedy významné pro objasnění trestného činu a rozhodně nesmí být podceňovány. Přispívají totiž k objektivnímu poznání trestné činnosti, protože poukazují na

¹⁶ CHMELÍK, J. Ohledání místa činu. 2. vydání. Praha: PČR Úřad vyšetřování pro Českou republiku, Ministerstvo vnitra, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, s. 15

¹⁷ viz např. jeho monografie Kriminologická taktika pro policisty. Praha: EUROUNION, 2004, s. 108-109 ; nebo NĚMEC, M. a kol.: Kriminologická taktika. 2. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 1995, s. 39

inscenaci či zakrývání trestného činu a tím napomáhají též k objasnění vyšetřovaného případu (např. že místo nálezu mrtvoly není místem činu, že zajištěné stopy záměrně vytvořil pachatel nebo stopy naopak na místě činu zahladil).

Vždy je třeba dbát na to, že negativní okolnosti mohou vznikat nejen díky záměrné činnosti pachatele, ale i přirozenými změnami v důsledku vnějších vlivů. Důležité je neopomenout především faktor plynutí času, přírodní procesy a vlivy, fyzikální, chemické, biologické pochody aj. Někdy může být přítomnost negativních okolností způsobena neodbornou a nedůslednou prací policistů na místě činu, chybnou metodikou ohledání a jinými subjektivními příčinami.

6. Zásady ohledání místa činu

Činnost orgánů provádějících ohledání místa činu musí mít svá pravidla a systém, aby průběh i výsledky ohledání splňovaly požadavky kladené na celé trestní řízení a ohledání tak splnilo svůj účel. Proto je ohledání nejen rámcově vymezeno v trestním řádu (viz § 113 tr. ř. jako samostatný procesní úkon v průběhu trestního řízení a § 158 odst. 3 tr. ř. jako neopakovatelný či neodkladný úkon před zahájením trestního řízení), ale řídí se i kriminalistickými zásadami. Platnost těchto zásad již prověřila praxe a jejich nedodržení má téměř vždy za následek neobjektivní, povrchní či neprůkazné výsledky ohledání.

Z teoretického hlediska lze zásady ohledání místa činu rozdělit na obecné a základní nebo-li specifické. S tímto dělením jsem se setkala u autorů J. Heřmánka a M. Němce, u jiných autorů se zpravidla dočteme jen o zásadách ohledání, přičemž se věnují pouze zásadám, které výše zmínění autoři označují jako základní (respektive specifické či taktické).

Já osobně jsem se přiklonila k teoretickému pojetí a rozdělení zásad na obecné a základní. Myslím si, že by se nemělo hovořit pouze o zásadách základních a opomíjet tzv. obecné zásady ohledání, jejichž opodstatněnost se pokusím prokázat v následujících řádcích.

6.1. Obecné zásady ohledání místa činu

K obecným zásadám ohledání místa činu, které shodně uvádí oba výše jmenovaní autoři patří objektivnost, aktivnost, úplnost, rychlost nebo-li včasnost ohledání. V monografii J.

Heřmánka se také uvádí soustavnost a důslednost provedení ohledání. Heřmánek pak ve své publikaci popisuje dělení obecných zásad podle R.S.Bělkina, který je dělil na obecné zásady taktického charakteru (ty jsou vyjmenovány výše v tomto odstavci) a obecné zásady procesního charakteru, mezi které řadil osobní provedení ohledání orgánem vyhledávání, ohledání předmětů zpravidla na místě jejich nalezení, dodržování socialistické zákonnosti (což je specifikováno jako nepřípustnost úkonů, které by snižovaly důstojnost nebo ohrožovaly zájmy a bezpečnost osob) a zachycení průběhu ohledání i provedených závěrů pomocí dokumentace. Ani obecné zásady procesního charakteru by se neměly opomíjet, ačkoli jsem je vyčetla z pramenů téměř čtyřicet let starých, protože se dodnes v praxi dodržují, i když se o nich autoři novějších publikací v souvislosti se zásadami ohledání přímo nezmiňují. Sám Heřmánek doporučuje dělit zásady pouze na obecné bez dalších podskupin a zásady základní.

Nyní trochu podrobněji k jednotlivým obecným zásadám. Pachatelé trestných činů, kteří páchají trestnou činnost opakovaně, si zpravidla osvojí nové znalosti možností utajení svých činů. Toto je společensky nežádoucí a velice nebezpečný jev, proto je třeba zjistit a objasnit trestné činy a potrestat jejich pachatele co nejrychleji. Orgány činné v trestním řízení musí tedy postupovat při vyšetřování z vlastní iniciativy, aby co nejrychleji a nejúplněji objasnily potřebné skutečnosti pro posouzení případu, a to nejen při ohledání místa činu.

Zásada aktivity při ohledání vyjadřuje, že policisté musí k ohledání přistupovat aktivně a iniciativně, s využitím svých odborných znalostí, aby zjistili všechny podstatné skutečnosti a zajistili potřebné stopy pro účely trestního řízení.

Zásadou rychlosti ohledání se zdůrazňuje, že ohledání by vždy mělo být provedeno okamžitě po příjezdu na místo činu. U této zásady je ovšem nutno vzít v úvahu, že ohledání je odborná činnost, která vyžaduje určitý nezbytný čas na přípravu, aby bylo provedeno správně (tj. dle právních norem a kriminalistických zásad). Proto platí, že rychlost by měla být úměrná odbornosti vykonávaných úkonů. Zásady aktivity a rychlosti jsou vyjádřeny také v trestním řádu, a to v § 158 a § 164 (orgány činné v trestním řízení jsou povinny přijmout oznámení o trestném činu a co nejrychleji je prověřit a vyšetřit; při vyšetřování postupují orgány činné v trestním řízení z vlastní iniciativy tak, aby byly co nejrychleji a nejúplněji objasněny všechny skutečnosti potřebné pro zjištění materiální pravdy).

Objektivnost jako třetí zásada ohledání spočívá v tom, že orgány provádějící ohledání nesmí být ovlivňovány subjektivními pocity, závěry či domněnkami. Při ohledání se předepsaným způsobem vyhledají a zajistí všechny stopy tak, jak se nacházely na místě činu v okamžiku příjezdu výjezdové skupiny. Je třeba zajistit stopy bez ohledu zda svědčí ve prospěch či neprospěch podezřelého (obviněného), zda podporují nějakou z vyšetřovacích verzí a nezajišťovat stopy vytvořené na místě činnosti prováděnými v souvislosti s průběhem ohledání jeho účastníky. Zásadě objektivnosti by tedy odporovalo zajištění stop, které s trestným činem evidentně nesouvisí, neboť k jejich vytvoření došlo až po jeho spáchání, stejně jako záměrné nezadokumentování stop, které se místě činu nacházejí.

Úplnost ohledání se projevuje tak, že při ohledání se systematicky a úplně ohledá vše, co se nachází na místě činu a může mít souvislost s daným případem. Uvedené vymezení zásady úplnosti není zcela přesné, existují určitá pravidla, která její rozsah upřesňují. Dodržet tuto zásadu ohledání bývá v praxi velice nesnadné. Především protože není možné ohledat veškeré předměty, které se na místě činu v době ohledání nachází, a to zejména z důvodů časových, ekonomických a také vzhledem k nepřehlednosti, ke které by množství zjištěných informací a zajištěných stop a předmětů vedlo. Proto se subjekty provádějící ohledání soustředí na typické okruhy skutečností, které se ohledání s ohledem na daný případ podrobují. Jedná se o skutečnosti vymykající se běžnému či předpokládanému uspořádání na místě činu (násilné změny; různé stopy; chybějící předměty; předpoklad, že některý předmět se tam původně nenacházel, apod.). Nejobtížnější bývá stanovit, které skutečnosti jsou pro konkrétní případ relevantní, aby nedošlo k opominutí skutečností významných pro daný případ či naopak ke zbytečnému ztížení dalšího postupu zkoumáním zcela irelevantních skutečností. U této zásady je důležité, aby ohledávající orgány znaly mechanismy vytváření různých stop a organizovaly efektivně ohledání tak, aby nemohlo dojít k žádnému opomenutí. Konkrétní způsob ohledání se stanoví již v rámci orientační fáze ohledání místa činu a pak by se neměl měnit (např. rojnicový, rajonový, kruhový způsob; podrobněji viz kapitola desátá).

Obecné zásady ohledání se uplatňují nejen při ohledání místa činu, ale jsou použitelné pro všechny postupy uplatňované v kriminalistické praxi.

6.2. Základní čili specifické zásady ohledání místa činu

Další skupinu tvoří základní či specifické zásady ohledání, a těmi jsou: řízení ohledání jediným vedoucím, neodkladnost ohledání, neopakovatelnost ohledání a často bývá uváděna i nezastupitelnost ohledání (např. u autorů J. Chmelíka a M. Němce). Tyto zásady vyplývají především z taktických potřeb ohledání, proto se můžeme setkat i s přívlastkem taktické.

Při týmové práci, o kterou se v praxi při ohledání místa činu prováděném výjezdovou skupinou (ať již speciálně vytvořenou či stálou) jedná, je řízení ohledání jediným vedoucím nezbytnou podmínkou pro jeho úspěšné provedení. Na kterémkoli druhu ohledání se zpravidla podílí skupina pracovníků různého profesního zaměření (policisté, technici, psodvodi, specialisté, operativní orgán, atd.), přičemž jednotliví pracovníci mají přesně specifikované úkoly na místě činu. Proto je nezbytně nutné, aby za průběh a výsledek ohledání nesla odpovědnost vždy jen jedna konkrétní osoba. Touto osobou nemůže být například kriminalistický technik, který má příliš specifické odborné zaměření. Osobou odpovědnou za ohledání je vedoucí výjezdové skupiny, kterým by měl být vždy nejzkušenější policista, který se na místě činu nachází. Má-li nést uvedenou odpovědnost, musí se jednotliví členové skupiny řídit jeho příkazy a jsou mu po dobu ohledání bezvýhradně podřízeni. Vedoucí ohledání pak naopak musí respektovat odbornost a zaměření jednotlivých členů. V případě výjezdu na místo činu se většinou jedná o stálý pracovní kolektiv, ve kterém každý člen zná své úkoly, ovšem žádné místo činu není stejné a tak se objevují i úkoly neplánované, které je třeba přerozdělit a koordinovat. Organizace a koordinace činnosti skupiny (aby na sebe úkoly každého člena vzájemně navazovaly a doplňovaly se), vhodné využití specializace jednotlivých členů týmu, rozhodnutí o postupu, prostředcích, metodách a způsobech ohledání a kontrola a hodnocení průběhu a výsledků ohledání, to vše činí vedoucí ohledání. Odpovědnost jednotlivých členů za přesné, úplné a odborné splnění přidělených úkolů zůstává nedotčena. „*Porušení této zásady při ohledání místa činu by mělo za následek chaos, nekompetentnost a v konečném důsledku i zmaření účelu a výsledku ohledání.*“¹⁸

Další základní zásadou je neodkladnost ohledání. Prostředí a situace na místě činu podléhá neustálým změnám díky například různým chemickým, biologickým, povětrnostním a jiným

¹⁸

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 292 a taktéž CHMELÍK, J. Ohledání místa činu. 2. vydání. Praha: PČR Úřad vyšetřování pro Českou republiku, Ministerstvo vnitra, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, s. 11

vlivům či dokonce zásahu člověka (např. provedení záchranných prací, místo činu nebylo včas chráněno před provozem motorových vozidel, vstupem nepovolaných osob či úmyslný zásah osob zainteresovaných na případě). Materiální situace na místě činu se nepřetržitě mění díky zákonitosti pohybu veškeré hmoty. I každá stopa v materiálním prostředí místa činu podléhá změnám, které negativně působí na její informační hodnotu. Platí zde rčení, že čas jde proti nám. Čím delší časový interval uplyne od vzniku konečné struktury ohledávaného objektu (skončení události) do provedení ohledání, tím nižší je důkazní hodnota informací obsažených ve stopách a menší pravděpodobnost zjištění všech relevantních změn, které událost způsobila. Zákonitosti změn a zániku stop nelze vyloučit, je však možné zmenšit jejich důsledky provedením ohledání v co nejkratší době od skončení události. Ohledání má být proto provedeno okamžitě poté, kdy událost byla oznámena nebo vyšla najevo. Tato zásada bývá někdy prolomena, a to v případě, je-li oznámeno či vyšlo najevo více trestných činů současně. Výjezdová skupina pak vyjíždí na ohledání nikoli podle pořadí ohlášení nebo zjištění, ale nejprve jede na místo nejzávažnějšího trestného činu. Na tuto situaci je pamatováno v platných interních právních normách, podle kterých může v určitých případech územně zodpovědný ředitel policejního útvaru zřídit i více výjezdových skupin policejních orgánů pracujících současně.

Neopakovatelnost ohledání se považuje někdy za pouhou formální a teoretickou zásadu, protože praxe si někdy vynutí tzv. opakované ohledání místa činu, které uznává i teorie, ačkoli pouze jako výjimku. Podle mého názoru se jedná o velmi důležitou zásadu, protože při opakovaném ohledání se již struktura, kterou měl ohledávaný objekt k dispozici při prvotním ohledání, změnila (situaci nelze vrátit do takové struktury, v jaké bylo provedeno prvotní ohledání- pohybem po místě činu, zajišťováním stop způsobí sám ohledávající změny a navíc může být po prvotním ohledání ohledávaný objekt uveden do původního stavu, jako příklad lze uvést i pouhou opravu okna). Informace získané opakovaným ohledáním ztrácí významně na své informační a důkazní hodnotě a v trestním řízení se snižuje i důkazní hodnota ohledání jako celku a jsou zpochybněny výsledky předchozího ohledání. Proto by opakované ohledání mělo zůstat raději teoretickým pojmem. V některých případech bohužel k opakovanému ohledání musí dojít, protože i když se k prvotnímu ohledání přistupovalo odpovědně, dopustili se ohledávající chyb neúmyslně. Většinou však opakování ohledání svědčí spíše o nedůslednosti či nezodpovědném přístupu. Nesmíme opomenout skutečnost, že za opakování ohledání se nepovažují případy, kdy došlo k přerušení ohledání z objektivních důvodů

(nepříznivé povětrnostní podmínky, špatná viditelnost aj.), pak se jedná o pokračování ohledání a nikoli jeho opakování.

Zásada nezastupitelnosti ohledání někdy bývá v praxi podceňována, avšak jedná se o velmi významnou zásadu. Zjednodušeně řečeno zásada nezastupitelnosti ohledání spočívá v tom, že informace, které lze získat prostřednictvím ohledání místa činu, nelze zjistit nikde jinde než na místě činu samém. A s největší pravděpodobností ani nikdy jindy poté. Nedůsledně provedené ohledání zpravidla nelze nahradit jinými úkony (např. výslechem svědka, experimentem, rekonstrukcí). Jakýkoli následný úkon, který má získat informace, jež mohly být zjištěny ohledáním, přinese pouze informace zprostředkované, které již obsahují nepřesnosti, jsou zkreslené tzv. šumy. Takovéto zprostředkované informace ztrácí svou vypovídací i důkazní hodnotu pro trestní řízení a v někdy může dojít až k tomu, že závažný případ zůstane neobjasněn.

Závěrem si nedovolím neupozornit, že všechny uvedené zásady jsou vzájemně těsně spjaty a vzájemně podmíněny. Proto je třeba při ohledání místa činu nezapomenout na žádnou z nich, aby se úspěšně zdařilo nejen vlastní ohledání, ale i celé trestní řízení.

7. Subjekty ohledání

Subjektem ohledání místa činu je ten, kdo ohledání místa činu provádí resp. má oprávnění jej provést. Ohledání je oprávněn provést kterýkoli orgán činný v trestním řízení, tedy kterýkoli soudce, státní zástupce nebo policejní orgán. Orgány činné v trestním řízení mají povinnost přezkoumat a všemi dosažitelnými prostředky ověřit všechny okolnosti případu a při plnění těchto úkolů by si měly vzájemně pomáhat. Státní zástupci se účastní zejména při ohledání místa činu závažných deliktů, jinak je jejich účast spíše výjimečná. Ještě více výjimečná je účast soudců.

V jednoduchých případech může být provedeno ohledání schopným a patřičně vybaveným jednotlivcem (policejním orgánem nebo vyšetřovatelem- pojem vyšetřovatel v současnosti jako subjekt trestního řízení neexistuje, jde o pojem používaný v policejní praxi), většinou jej však provádí tzv. výjezdová skupina. Výjezdová skupina se vytváří buď pro práci na konkrétním případě ad hoc a její složení se určuje dle druhu a předpokládaného rozsahu ohledání resp. povahy případu (krádež, požár, vražda, aj.; speciální skupina byla vytvořena

pro řešení tzv. trubkových bomb, které se vyskytly v 80. letech minulého století) nebo je vytvořena tzv. stálá výjezdová skupina jako stálý specializovaný útvar, zaměřený k výjezdům a práci na místě činu. Činnost stálých výjezdových skupin přináší řadu výhod, především značné odborné zkušenosti členů skupiny, rychlost výjezdu na místo činu a zahájení ohledání, odborné provedení technických a jiných speciálních prací při ohledání, dosažení vysoké kvality ohledání, koordinace a součinnost mezi jednotlivými členy skupiny. Skupinu tvoří zpravidla vyšetřovatel, operativní pracovník a kriminalistický technik, přičemž vedoucím výjezdu je dle zkušeností vyšetřovatel nebo operativní pracovník. Podle specifika případu se ke skupině připojí psovod se psem, lékař popř. soudní lékař nebo potřebný znalec z jiného oboru. „*V policejní praxi ohledání místa činu provádí výhradně policejní orgán, popř. výjezdová skupina policejních orgánů okresního (obvodního) ředitelství Policie České republiky či tzv. skupiny dokumentace, která je vytvářena k dokumentaci míst méně závažné trestné činnosti, zejména na základních policejních útvarech.*“¹⁹ Podle závažnosti vyšetřované události (resp. předpokládané právní kvalifikace a výše trestní sazby) se člení výjezdové skupiny na tři úrovně: místní, okresní a krajské. Přičemž na první, místní úrovni zpravidla výjezdovou skupinu tvoří policejní orgán sám, nebo spolu s ním na místo činu vyjíždí i policejní technik. O složení okresních a krajských výjezdových skupin platí, co jsem v tomto odstavci již uvedla výše (tedy jsou zpravidla trojčlenné). Ještě si dovoluji poznamenat, že v případě nejzávažnějších událostí (kdy je dána příslušnost krajského soudu, potažmo krajské výjezdové skupiny) se ohledání místa činu účastní současně výjezdová skupina krajská i okresní.

Zvláštním subjektem ohledání je státní zástupce, který se přizve k ohledání místa činu v závažnějších případech či vyhradí-li si to. Ve smyslu ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) tr. ř. má státní zástupce při výkonu dozoru oprávnění zúčastnit se provádění úkonů policejního orgánu, popř. provést jednotlivý úkon nebo i celé vyšetřování osobně. Je zřejmé, že není možná přítomnost státního zástupce u všech úkonů přípravného řízení. Protože nese odpovědnost za dodržování zákonnosti ve stanoveném územním obvodu, měl by se zabývat přinejmenším závažnějšími případy, které mohou mít dopad na veřejné mínění a zajímat se o práci orgánů přípravného řízení (zejména, pokud se dozví o nutnosti častého opakování a doplňování ohledání místa činu vzhledem k nesprávnému nebo nedbalému postupu těchto orgánů).

¹⁹ NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 114

Podle dikce § 113 odst.1 druhé věty tr. ř. se k ohledání zpravidla přibere znalec. Znalec je tedy další osobou, která může být subjektem ohledání místa činu. Jedná se osobu odlišnou od procesních stran i orgánů činných v trestním řízení. O přibrání znalce rozhodne orgán činný v trestním řízení opatřením (v přípravném řízení policejní orgán nebo státní zástupce, v řízení před soudem předseda senátu), a to v případě, kdy je k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí a odborné vyjádření není postačující pro složitost posuzované otázky. Podrobnější informace o přibrání znalce, znaleckých posudcích a souvisejících otázkách se můžeme dozvědět z § 105 a následujících tr. ř. a zákona č. 36/1967 Sb., pro téma této diplomové práce považuji další parafrázování uvedených právních norem za nadbytečné. Znalec přibraný k úkonu ohledání řeší jemu položené otázky jako odborník z příslušného oboru. Chtěla bych zdůraznit, že znalci nepřísluší hodnotit důkazy ani řešit právní otázky. S ohledem na použití výrazu zpravidla v § 113 odst. 1 věty druhé tr. ř. by se dalo dovodit, že znalec se k ohledání přibere ve většině případů, obvykle. Ve skutečnosti k přibrání znalce dochází výjimečně, jedná se tedy spíše o „přání zákonodárce“. V nové úpravě přípravného řízení se můžeme setkat i s institutem tzv. odborné pomoci konzultanta, který má znalosti ze speciálního oboru. Konkrétně tento institut upravuje § 157 odst. 3 tr. ř. v souvislosti se závažnými a skutkově složitými věcmi. O přibrání konzultanta se sepíše úřední záznam, přibere jej policejní orgán nebo státní zástupce. Konzultant může být se souhlasem příslušného orgánu přítomen při provádění ohledání místa činu, ale nesmí do něj nijak zasahovat. Společně mají znalec i konzultant odborné znalosti a nezainteresovanost na případě. V praxi se spíše využije odborná pomoc konzultanta, znalec se přizve zejména při ohledání místa činu s nálezem mrtvoly.

Ačkoli tak zákon výslovně nestanoví, mohou se ohledání místa činu zúčastnit i poškozený, svědek, podezřelý či obviněný. K přítomnosti těchto osob při ohledání lze zaujmout různá stanoviska. Tyto osoby mohou napomoci v některých případech k rychlejšímu nalezení stop na místě činu, a tím i k rychlejšímu průběhu ohledání nebo naopak mohou průběh a výsledek ohledání ohrozit či zmařit. Například podezřelý může zničit věcné důkazy při nepozornosti ohledávajícího nebo se dozvědět, které důkazy byly nalezeny a zajištěny, čímž má výhodnější pozici pro další trestní řízení. Mimoto může v průběhu ohledání ovlivňovat postup a úvahy ohledávajících orgánů. Stejně jako podezřelý či obviněný je určitým způsobem na případu zainteresován i poškozený. Svědek může být ovlivněn informacemi, které se dozvěděl při provedeném ohledání, což se pak promítne v jeho svědecké výpovědi. Z těchto důvodů se

musí v každém jednotlivém případě pečlivě zvážit, zda přítomnost uvedených osob nenaruší průběh a výsledky ohledání nebo i dalšího trestního řízení.

Přizvat k ohledání lze i tzv. nezúčastněné osoby, tj. osoby nezainteresované na daném případě. Trestní řád se o nezúčastněných osobách zmiňuje v souvislosti s odnětím věci, s výkonem osobní a domovní prohlídky, nikoli však v souvislosti s ohledáním místa činu. Účast nezúčastněné osoby posiluje záruku objektivnosti ohledání, plní funkci kontroly nad provedeným ohledáním. Na druhou stranu jejich přítomnost může zkomplikovat nebo zvýšit náročnost provedení ohledání, dále záleží i na konkrétním ohledávaném místě (povětrnostních podmínkách, době a délce ohledání, kde se místo činu nachází, jeho ploše, členitosti terénu, atd.). V případě účasti na ohledání mají nezúčastněné osoby právo účastnit se celého ohledání místa činu, seznámit se se všemi zjištěnými okolnostmi i zajištěnými důkazy a se všemi vyhotovenými dokumenty o ohledání a dokumentaci o ohledání místa činu podepsat, vyjádřit se k ohledání a vznést připomínky či návrhy, v případě pochybností mohou být vyslechnuty jako svědci úkonu. Nezúčastněná osoba by neměla o výsledcích ohledání hovořit s nepovolanými osobami. Osobně se přikláním k názoru vhodnosti právní úpravy nezúčastněných osob při ohledání místa činu, který již vyjádřil J. Heřmánek: „*Bylo by vhodné, aby nezúčastněné osoby byly podrobněji uvedeny v zákonném ustanovení, ve kterém by byla uvedena i jejich obligatorní či fakultativní účast při jednotlivých procesních úkonech.*“²⁰ Taktéž bych upravila i práva a povinnosti nezúčastněných osob. Ovšem stejně jako v případě účasti svědka, poškozeného, podezřelého či obviněného na ohledání místa činu se musí pečlivě zvážit, zda účast nezúčastněných osob bude ku prospěchu věci a zda nenaruší průběh a výsledky ohledání.

8. Prvotní zásah na místě činu

Kriminalistické prameny nepoužívají jednotné označení pro skupinu úkonů, které se věnují v této části diplomové práce. Některé publikace hovoří o prvotním zásahu na místě činu, jiné o neodkladných kriminalistických a obecně bezpečnostních opatřeních prvního zásahu na místě, další jednoduše o neodkladných opatřeních na místě činu apod. Nejvýstižnější se mi jeví označení „neodkladná kriminalistická a obecně bezpečnostní opatření prvního zásahu na místě“, protože umožňuje vytvořit si dosti konkrétní představu, o

²⁰ HEŘMÁNEK, J. Ohledání místa činu. 1. vydání. Praha: Ústav kriminalistiky právnické fakulty UK, 1971, s. 44

jaké úkony se jedná i jaké funkce mají plnit především. Na druhou stranu je toto označení celkem obšírné a proto jsem jako název této kapitoly použila označení poněkud kratší a věřím, že i přesto dostatečně výstižné.

At' již budeme uvedenou skupinu úkonů a opatření nazývat jakkoliv, bezesporu se jedná o opatření a úkony, jejichž hlavním účelem je uchování a ochrana konečné struktury místa činu do příjezdu orgánů činných v trestním řízení, které provedou ohledání. „*Tato opatření spočívají zejména ve vykázaní nepovolaných osob z místa, v uzavření místa před vstupem osob, ochraně věci a stop nacházejících se na místě před jejich poškozením, zničením nebo odcizením (např. ochrana stop před povětrnostními vlivy jejich přikrytím, vyznačením cesty pohybu osob poskytujících první pomoc, zaznamenání místa a polohy zraněné osoby, která byla dopravena k lékaři).*“²¹ Proto policista, který se na místo činu dostaví jako první, je povinen zejména poskytnout nebo zajistit poskytnutí první pomoci a lékařského ošetření zraněným osobám, provést předběžnou prohlídku místa činu, překazit probíhající trestné jednání a zadržet pachatele či zajistit jeho pronásledování, provést úkony k zabránění nebo zmírnění škodlivých následků na místě činu (např. přerušování dodávky plynu, odklon dopravy), vykázat nepovolané osoby z místa činu, uzavřít místo činu před vstupem dalších osob, zajistit ochranu věci a stop nacházejících se na místě před jejich poškozením, zničením nebo odcizením (např. ochrana stop před povětrnostními vlivy, zaznamenání místa a polohy zraněné osoby, která byla odvezena na ošetření), zjištění totožnosti všech účastníků, poškozených a svědků události a podle situace i zajistit jejich přítomnost do příjezdu výjezdové skupiny, splnění povinností hlášené služby.

Předběžná prohlídka místa činu slouží k získání základních informací o místě, stávající situaci a ke stanovení postupu a rozsahu zajišťovacích úkonů a opatření. Po příchodu na místo se policista pohybuje tak, aby nevytvořil nové stopy a ani nepoškodil stopy zanechané pachatelem (zásada ruce do kapes!). Platí, že vše se sleduje a ověřuje pouze zrakem, jediné výjimečně se s osobami a věcmi na místě činu manipuluje (např. nutnost zjistit zdravotní stav osoby, nezbytné odstranění překážky). Na základě zjištěné situace rozhodne policista o zajištění zdravotní, požární a další pomoci, o potřebě povolání určitých specialistů na místo činu (např. psovoda, soudního lékaře) pro úspěšné provedení ohledání místa činu. V případě, že trestný čin nebyl ještě dokonán nebo protiprávní stav stále trvá či pachatel je na místě činu

²¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika. 2. vydání. Praha: C: H: Beck, 2004, s. 297

přítomen nebo se z něj snaží uniknout, provede policista nezbytná opatření k zabránění dokonání trestného činu nebo jeho pokračování, případně k pronásledování pachatele.

K pronásledování pachatele se přistoupí zejména, pokud od spáchání činu uplynula krátká doba, je-li znám alespoň přibližný popis pachatele nebo jeho dopravního prostředku, eventuálně lze-li nasadit služebního psa, předpokládat únikovou cestu pachatele a jsou-li k tomu technické předpoklady (např. policista se může z místa činu vzdálit, může použít motorové vozidlo). Brání-li okolnosti vzdálení policisty z místa činu nebo je pro policistu pronásledování fyzicky či technicky nemožné, vyrozumí operačního důstojníka, který provede opatření ke stíhání a zadržení prchajícího pachatele. Omezit osobní svobodu osoby podezřelé ze spáchání trestného činu je oprávněn nejen policista, ale i kterýkoli občan, byla-li osoba přistižena při trestném činu anebo zastižena na útěku. Zadržení osoby podezřelé se opírá o ustanovení § 76 tr. ř. Občan může omezit osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo zajištění důkazů. Zadrženou osobu je občan povinen ihned předat policejnímu orgánu a nelze-li tak učinit, pak bez odkladu oznámit policejnímu orgánu omezení osobní svobody podezřelé osoby.

Opatření k zabránění nebo zmírnění škodlivých následků spočívají v zajištění ochrany objektů (např. při požáru uzavření plynu, vypnutí přívodu elektřiny), zajištění veřejného pořádku, aby nenastala panika mezi občany, zajištění technické i jiné pomoci (např. k vyproštění osob z havarovaného dopravního prostředku). Do této skupiny opatření lze zařadit i zajištění lékařského ošetření raněným a zabezpečení jejich odvozu do zdravotního zařízení, i když tato opatření bývají často uváděna spolu s poskytnutím první pomoci.

Rozsah uzávěry místa činu se liší podle každé jednotlivé situace. Důležitými hledisky pro určení rozsahu uzavření místa činu jsou terén, jeho přehlednost a způsob provedení činu. Dále se uplatní nejen charakter spáchaného skutku, ale i zkušenosti policisty a jeho schopnost předvídat chování pachatele a v neposlední řadě i množství sil a prostředků, které jsou v daném případě k dispozici. Obecně se doporučuje provést uzávěru v širším okruhu, jelikož pachatel mohl při odchodu odhodit nebo ukrýt použité nástroje. Účel uzavření místa činu spočívá ve vykázání nepovolaných osob a zabránění jejich přístupu do prostoru, zamezení poškození předmětů a stop nalézajících se na místě činu a ochraně majetku poškozených. Musí být brán zřetel, aby narušení obvyklého provozu a nutných prací bylo co nejmenší (toho

se dosáhne např. zajištěním náhradního ubytování, dopravy, dodávky energií, objížděky na pozemní komunikaci a v případě, že místo činu zasahuje na železniční trať, lze uzávěru provést jen po předchozím projednání s odpovědným pracovníkem drah). Policista či policisté provádějící uzavření místa činu mohou žádat o součinnost dalších nejen policejních orgánů a osob (např. jednotek požární ochrany, příslušníků ozbrojených jednotek a sborů České republiky, eventuelně i dobrovolníků z řad občanů). K vyznačení uzávěry se používá vyznačovací pás s nápisem: „POLICIE VSTUP ZAKÁZÁN“.

Na uzavřené místo činu před příjezdem výjezdové skupiny mohou vstoupit podle situace pouze zdravotníci záchranné služby a příslušníci Hasičského záchranného sboru České republiky. Obvykle se též vyhradí prostor mimo uzavřené místo činu, ve kterém se mají zdržovat všechny osoby, jejichž přítomnost pro objasňování trestní věci na místě činu je potřebná (např. svědci události, poškozený). Ostatní osoby, které se na ohledání přímo nepodílejí (např. zástupci hromadných sdělovacích prostředků), se zdržují mimo uzavřené místo činu a vyhrazený prostor, podle okolností jim může být vymezen další bezpečný prostor. Po příjezdu výjezdové skupiny a po zajištění stop, se souhlasem vedoucího výjezdové skupiny, mohou na místo činu dále vstupovat státní zástupci, specialisté, pracovníci státního odborného dozoru, členové havarijních komisí a jiné osoby, jejichž přítomnost na místě činu je nezbytně nutná.

Policista, provádějící na místě činu neodkladné úkony, zajistí ochranu stop a věcných důkazů. Otisky prstů a stopy nástrojů zanechané pachatelem na místě činu na nábytku, dveřích, oknech apod. zajistí tak, že nikomu nedovolí se jich dotknout. Trasologické stopy je třeba chránit před povětrnostními vlivy, jako sluneční záření, déšť, sníh, vítr, mráz a další, jejich vhodným zakrytím, dále se chrání před působením vysoké teploty, různých druhů záření, elektrických sil, odpařování a jinými fyzikálními, chemickými a biologickými vlivy. Obdobně se zajistí i biologické stopy. Věcné stopy, které musí být přemístěny, se zajistí a označí se místo nálezu včetně jejich polohy. Věcné stopy mají značnou důležitost v trestním řízení a často plní úlohu cenných věcných důkazů. Z toho plyne nezbytnost zajištění neporušenosti věcných stop v maximální možné míře použitím speciálních prostředků a pomůcek, i pro jejich další uchování. Lze-li předpokládat, že se pachatel některých předmětů dotýkal, pak se tyto předměty ponechají ve stavu, v jakém byly nalezeny, z důvodu možného sejmutí pachových stop. Další předměty zajištěné od svědků či jiných osob, které

mohou souviset s trestným činem, se řádně označí, uschovají a zaznamená se kdo, kde, kdy, jak a v jaké poloze je nalezl.

Na místě činu se zpravidla vyskytovaly osoby, které trestnou činnost sledovaly, místem činu procházely nebo mají nějakou vazbu k danému místu. Pokud se takové osoby při příchodu policisty na místě činu ještě nacházejí, zjistí se jejich totožnost. Především se zjistí totožnost osob, které případ oznámily, které byly přítomny před a při průběhu spáchání trestného činu či mohly vidět pachatele a které se na místo činu dostavily první. Pro objektivnost jejich informací je žádoucí, aby se mezi sebou nemohly domlouvat. Důležité jsou především informace, zda na místě činu došlo před příchodem policisty ke změnám a kdo je provedl, zda osoby neučinily zásahy do stop, na které předměty sahaly a kde se pohybovaly.

Pro pořadí shora uvedených úkonů a opatření platí, že přednost mají úkony, které zabrání škodlivějšímu následku, přičemž nejdůležitějším zájmem je ochrana života a zdraví osob. Pokud se objeví důvodné podezření z výskytu nebezpečných látek, jejich úniku nebo dojde-li k výbuchu nebezpečné látky, prostor se uzavře, s látkami se nemanipuluje, splní se povinnost nahlášení případu na nejbližší policejní útvar a vyžádá se příslušný specialista. Podle okolností se vhodným způsobem informuje veřejnost.

V návaznosti na provádění neodkladných opatření a úkonů na místě činu nesmím opomenout upozornit na to, že na místě činu a to nejen do příjezdu výjezdové skupiny, ale až do ukončení ohledání jsou některé činnosti zakázány. Jedná se o činnosti, které by mohly provedení ohledání místa činu ztížit nebo zcela znemožnit. Zejména se nesmí na místě činu vytvářet nad míru nezbytně nutnou nové stopy (tj. pít, jíst, kouřit, odhazovat nedopalky, obaly od svačín, odkládat části oděvu, vykonávat osobní potřeby, použít toaletu, umyvadlo, ručníky apod.), nesmí se sahat na předměty, vstupovat na místo činu a manipulovat s mrtvým tělem, pokud nebylo provedeno ohledání.

Obsah hlášení z místa činu, které podává policista provádějící neodkladné úkony, zahrnuje informace o tom, kdo, odkud a kdy hlášení podává, o jaký trestný čin nebo událost se jedná, kde se nachází místo činu nebo události a popř. kde se nachází oběť, co je známo o pachateli, jeho únikové cestě, jak se lze dostat na místo činu a jaká opatření a úkony již byly provedeny.

Do příjezdu výjezdové skupiny nese odpovědnost za místo činu policista provádějící neodkladné úkony a opatření na místě. Po příjezdu výjezdové skupiny přebere tuto odpovědnost vedoucí výjezdové skupiny. Pokud nadřízený služební funkcionář vstoupí na uzavřené místo činu a dává pokyny členům výjezdové skupiny, pak se stává tímto okamžikem odpovědným za ohledání místa činu. Tato změna se i s časovým údajem uvede do protokolu o ohledání a jiné dokumentace.

9. Příprava ohledání místa činu

Většina kriminalistů rozlišuje přípravu ohledání místa činu na přípravu před výjezdem na místo činu a přípravu po příjezdu na místo činu. U některých autorů (např. J. Heřmánek, M. Němec) jsem se setkala s dělením přípravy ohledání místa činu na perspektivní a bezprostřední, kterou pak dále člení na organizační opatření před výjezdem na místo činu a organizační opatření po příjezdu na místo činu. Toto dělení považuji za přiléhavější nežli pouhé rozlišování přípravy před výjezdem na místo činu a po příjezdu na místo činu.

Zjednodušeně řečeno perspektivní příprava ohledání místa činu zahrnuje jak teoretickou tak i praktickou průpravu pracovníků policie ve školách, v kurzech, na školeních a v policejní praxi pod vedením služebně starších a zkušenějších policistů, aby získali potřebné znalosti, dovednosti a schopnosti pro správné zvážení situace na místě činu a použití nejvhodnější taktiky, způsobů, metod a prostředků ohledání. Tato část přípravy by se v žádném případě neměla zanedbávat.

Bezprostřední příprava ohledání místa činu bývá pojmem často používaným jako synonymum pro přípravu ohledání místa činu, jelikož tzv. perspektivní přípravu ohledání místa činu považují mnozí za samozřejmou součást přípravy policistů k výkonu služby. Nutno poznamenat, že všichni policisté si neosvojí stejnou měrou komplex všech potřebných znalostí, dovedností a schopností potřebných pro správné a efektivní provedení ohledání místa činu. Svou roli hrají i osobní vlastnosti každého jednotlivce, jeho tvůrčí aktivita, operativnost při řešení úkolů aj.

Bezprostřední příprava ohledání místa činu začíná ihned po přijetí příslušného podnětu k ohledání. Jak jsem již výše uvedla, z kriminalisticko taktického hlediska se bezprostřední

příprava ohledání místa činu člení na přípravu, respektive organizační opatření před výjezdem na místo činu a organizační opatření po příjezdu na místo činu.

9.1. Organizační opatření před výjezdem na místo činu

Organizační opatření před výjezdem na místo činu časově zahrnují činnost od přijetí či získání podnětu k ohledání až do samotného příjezdu na místo činu. K těmto organizačním opatřením patří především: rozhodnutí o výjezdu na místo činu a o provedení ohledání na základě analýzy výchozích informací (lokalizace místa a pravděpodobné podmínky ohledání); opatření k zajištění místa činu do příjezdu pracovníků, kteří mají ohledání provést, aby nedošlo zejména ke zničení stop, vstupu nepovolaných osob na místo činu; opatření k zabránění vzniku dalších škod, včetně následků na životech a zdraví (např. odklonění dopravy, poskytnutí první pomoci, přivolání rychlé lékařské, technické a jiné pomoci); zajištění přítomnosti všech účastníků události, kteří se na místě nacházejí; překažení trvajících trestného jednání a zadržení pachatele (např. pronásledování pachatele po tzv. horké stopě); výběr specialistů pro provedení ohledání podle charakteru události a specifikace místa činu a zajištění jejich přítomnosti na místě činu; výběr a příprava technických prostředků potřebných pro ohledání místa činu; doplnění, popř. sestavení výjezdové skupiny; stanovení způsobu spojení výjezdové skupiny s operačním střediskem; a další.

Pozorný čtenář si zajisté všiml, že z uvedeného výčtu organizačních opatření lze vyčlenit skupinu tzv. neodkladných kriminalistických a obecně bezpečnostních opatření prvního zásahu na místě. Dle mého názoru se neodkladná kriminalistická a obecně bezpečnostní opatření prvního zásahu na místě časově i svým účelem prolínají s organizačními opatřeními prováděnými v rámci přípravy před výjezdem na místo činu. Z tohoto důvodu a také s přihlédnutím k jejich významnosti jsem si je dovolila zařadit také mezi organizační opatření prováděná před výjezdem na místo činu, ačkoli jsem se jim již podrobněji věnovala v předchozí části této diplomové práce nazvané „Prvotní zásah na místě činu“.

Vyčlenění neodkladných kriminalistických a obecně bezpečnostních opatření mimo fázi přípravy ohledání místa činu považuji za odůvodněné v případě potřeby zdůraznit jejich důležitost a nutnost jejich okamžitého provedení.

9.2. Organizační opatření po příjezdu na místo činu

Organizační opatření po příjezdu na místo činu zahrnují činnost uskutečňovanou v době po příjezdu na místo činu do započetí vlastního ohledání. Po příjezdu na místo činu se policejní orgán odpovědný za ohledání informuje od oznamovatele, policistů a eventuelně dalších účastníků, kteří prováděli opatření a jiné úkony před výjezdem, respektive do jeho příjezdu na místo činu o situaci a provedených opatřeních, zejména o změnách na místě činu. K dalším organizačním opatřením této skupiny mimo převzetí informací patří především: poskytnutí pomoci zraněným osobám, pokud nebyla ještě poskytnuta; provedení dalších opatření k ochraně místa činu; orientační obhlídka místa činu; analýza informací získaných na místě činu; eventuelně úprava vymezení hranic ohledání; určení dalších osob, které by se měly ohledání zúčastnit, zajistit jejich účast a poučení; provedení technických a taktických opatření na místě činu ke zlepšení podmínek ohledání (např. vhodné osvětlení prostoru, zabránění zničení stop povětrnostními vlivy); rozhodnutí o způsobu ohledání; rozhodnutí o nasazení služebního psa; provedení instruktáže všech účastníků ohledání (základní obecné informace všem účastníkům a dále specifické informace jednotlivým účastníkům).

Ohledání místa činu je bezesporu jeden z nejsložitějších procesních úkonů. Z tohoto důvodu hraje příprava před započatím tohoto úkonu velice důležitou roli pro jeho úspěšné provedení a další průběh trestního řízení. Ohledání může být ovlivněno mnoha faktory a podmínky, za kterých se provádí bývají často velice rozdílné. Zvláště pak, pokud vezmeme v úvahu, že ohledávány nejsou pouze jednotlivé místnosti, ale i rozsáhlejší objekty nebo volný terén, někdy značně rozlehlý. Žádná ze složek přípravy ohledání místa činu proto nesmí být podceňena.

10. Taktika a metodika ohledání místa činu

V úvodu této kapitoly si dovoluji uvést několik citací pro přiblížení pojmů, které jsem použila v jejím názvu. Dle J. Heřmánka můžeme taktikou ohledání místa činu rozumět : „ ... *systematický postup, při kterém by bylo zajištěno optimální využití všech metod a prostředků ke zjištění, zkoumání, hodnocení a fixaci okolností důležitých pro trestní řízení.*“²² Přičemž autor poznamenává, že pro určení a dodržování takového postupu jsou zapotřebí určité znalosti (především o způsobu přípravy ohledání místa činu, jeho zásadách, fázích, metodách

²²HEŘMÁNEK, J.: Ohledání místa činu. Praha: Ústav kriminalistiky Právnické fakulty UK, 1971, s. 50

a dokumentaci). Z této definice bezpochyby vyšel ve svých monografiích i M. Němec, který použil takřka shodnou formulaci: „ *Taktikou ohledání místa činu rozumíme postup, při kterém musí být zajištěno optimální využití všech metod a prostředků ke zjištění, zkoumání, hodnocení a fixaci okolností důležitých pro trestní řízení.*“²³ Dle mého názoru je toto vymezení pojmu taktiky ohledání místa činu dostatečně výstižné.²⁴ Kriminalistická taktika rozděluje postup při ohledání místa činu na tři základní fáze, které tvoří orientační ohledání místa činu, podrobné ohledání místa činu a závěrečná etapa ohledání místa činu. Jednotlivým fázím ohledání místa činu jsou věnovány níže samostatné subkapitoly.²⁵ Z praktického hlediska bývá ohledání místa činu chápáno jako jednotný proces, který není nutno rozdělovat na jednotlivé fáze, protože jednotlivé fáze se při provádění ohledání vzájemně prolínají (např. orientační ohledání se nepoužije pouze při zahájení ohledání, ale uplatňuje se v průběhu provádění celého úkonu).

Metodika ohledání místa činu dle M. Němce: „ *...nám dává obecný návod, jak za konkrétní situace na určitém místě činu využít jednotlivé metody ohledání místa činu k úspěšnému provedení ohledání v souladu s jednotlivými zásadami a splnit tak konkrétní úkol- tedy objektivně, úplně a včas zjistit, zajistit a pro potřeby trestního řízení dokumentovat tzv. konečnou strukturu místa činu, v době našeho příchodu.*“²⁶ Mezi základní metody využívané při ohledání místa činu, které shodně uvádí J. Heřmánek a M. Němec, patří: metoda

²³ NĚMEC, M.: Ohledání. In Tiplica M. a kol.: Kriminalistická taktika. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1995, s. 41 a taktéž

NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 114

²⁴ V monografii J. Musila a kol. se uvádí širší pojetí taktiky ohledání, které se vztahuje nejen na ohledání místa činu, ale na veškeré druhy ohledání: „ *Taktikou ohledání se rozumí racionální a efektivní způsob využití poznatků kriminalistické vědy a praxí aprobovaných metod a prostředků, jejich komplexů a algoritmů k dosažení výsledků ohledání.*“ (MUSIL, J. a kol.: Kriminalistika. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1994, s. 151)

²⁵ Pro úplnost uvádím členění ohledání místa činu (MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: Kriminalistika. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 297) na čtyři samostatné etapy: 1. neodkladná kriminalistická a obecně bezpečnostní opatření prvního zásahu na místě; 2. příprava ohledání; 3. vlastní ohledání; 4. Hodnocení průběhu a výsledků ohledání. Výše vyjmenované tři fáze ohledání místa činu se týkají třetí etapy zde uvedeného členění. O zbylých etapách je podrobněji pojednáno v jiných kapitolách práce.

²⁶ NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 116; taktéž

NĚMEC, M.: Ohledání. In Tiplica M. a kol.: Kriminalistická taktika. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1995, s. 43

pozorování, měření a vypočítávání, popisování, srovnávání, experimentální a modelování.²⁷ O zásadách ohledání místa činu bylo pojednáno v kapitole šesté této diplomové práce.

10.1. Orientační ohledání místa činu

Orientační fáze ohledání místa činu bývá taktéž označována jako statické stadium ohledání. Zahrnuje obhlídku místa činu pro získání základního přehledu a zhodnocení situace, určení hranic místa činu, volbu nejvhodnějšího způsobu ohledání, určení posloupnosti a výchozího bodu ohledání a v neposlední řadě pořízení dokumentace struktury místa činu ve stavu, v jakém ji shledal orgán činný v trestním řízení při svém příchodu. Vzhledem k tomu, že se jedná o ohledání statické, dodržuje se zásada, že se s žádnými předměty nemanipuluje a fixují se ve stejné poloze, v níž se nacházely v době příchodu orgánů provádějících ohledání místa činu. Struktura místa činu tak zůstává nezměněna. Na výše uvedené zásadě se shodují všichni autoři. J. Chmelík ve své monografii v pasáži o orientačním ohledání napsal: „*Po získání základních informací vedoucí výjezdu (zpravidla vyšetřovatel) společně s technikem, pokud možno bez přímého vstupu na místo, se s místem seznámí a stanoví organizaci a postup při ohledání. Orientační ohledání se provádí pouze zrakem. Zásadou je, že se ničeho nedotýkají a ničím nemanipulují.*“²⁸ Pro další postup trestního řízení je zapotřebí zadokumentovat konečnou strukturu místa činu v době příjezdu výjezdové skupiny, což by však bylo pouhým zrakem neuskutečnitelné. Za tímto účelem, jak uvádí J. Musil,²⁹ se vyhledají a číselně se označí významné objekty a stopy, které se nachází na místě činu a zpravidla pomocí měření se určí i jejich vzájemné prostorové souvislosti, současně se provede také technická dokumentace reálného stavu na místě. Při pořizování dokumentace se neustále dodržuje zásada s ničím nehýbat, aby struktura místa činu zůstala nedotčena. Jak je patrné z předchozích řádků, v případě citované monografie J. Chmelíka by již do fáze orientačního ohledání zřejmě nespadlo pořízení dokumentace konečné struktury místa činu. Dalo by se tedy hovořit o užším pojetí první fáze ohledání místa činu. Osobně se přikláním k zařazení pořizování dokumentace o konečné struktuře místa činu do orientační fáze ohledání, tak jak plyne např. ze zmíněné monografie J. Musila.

²⁷ Podle použitých metod lze též rozdělit ohledání místa činu na etapu statickou (zkoumání místa činu bez provádění jakýchkoli změn) a dynamickou (všestranné podrobné zkoumání místa činu spojené s prováděním změn).

²⁸ CHMELÍK, J.: Ohledání místa činu. 1. vyd. Praha: MV ČR, 1995, s. 10

²⁹ blíže MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: Kriminologie. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 299- autor namísto „orientační fáze ohledání místa činu“ použil slovní spojení „předběžné ohledání“

Ve vhodných případech (pokud k tomu nedošlo v rámci prvotního zásahu na místě činu nebo při přípravě ohledání) může být nasazen služební pes na pachovou stopu, eventuelně se zorganizuje pátrání po pachateli po tzv. „horké stopě“. Zajistí se pachové stopy a předběžně i další předměty a stopy, které mohou být snadno znehodnoceny (stopy biologické, daktyloskopické, trasologické, mikrostopy aj.).

Zvolením způsobu ohledání místa činu v první fázi ohledání se určí směr postupu subjektů provádějících ohledání během podrobné fáze ohledání místa činu. Z důvodu možného opomenutí ohledat určitý úsek místa činu, není vhodné zvolený způsob ohledání v průběhu druhé fáze ohledání měnit. V kriminalistické praxi se setkáme s několika základními postupy (způsoby) ohledání, z nichž některé jsou vhodnější pro volný terén (grafické znázornění nejčastějších způsobů ohledání využívaných ve volném terénu nalezneme v monografii M. Němce- viz příloha č. 2), jiné spíše pro uzavřený prostor. Při volbě způsobu ohledání se zohledňuje zejména povaha objasňovaného případu, charakteristika místa činu (volný terén, jeho členitost a rozloha, pozemní komunikace, byt aj.), meteorologické podmínky, roční a denní doba i síly a prostředky, které jsou k dispozici.

Nyní si přiblížíme jednotlivé způsoby podrobného ohledání místa činu. Při koncentrickém způsobu ohledání se postupuje spirálovitě od okraje ke středu místa činu, kterým bývá nejdůležitější objekt nacházející se na místě činu (často se používá např. při krádežích vloupáním). Opakem způsobu koncentrického je způsob excentrický, tedy spirálovitý postup od středu místa činu k jeho okrajům, který se využívá především u deliktů násilných s lidskou obětí (středem místa činu je mrtvola). Postup v tzv. „rojnici“ se nazývá frontální, a je vhodný pro přehledný, rovný terén a v praxi se k němu přistupuje při velkých haváriích (např. letadel). Způsob vstřícný pak označuje postup ohledání rojnicemi od protilehlých výchozích linií ležících proti sobě. Kruhový způsob se používá např. pro vyhledávání předmětů v terénu, kdy se postupuje po kružnici v rojnici (jeden konec rojnice tvoří střed místa činu a druhý opisuje kružnici až po hranici místa činu). Při paprskovitém způsobu ohledání se ohledává směrem od středu místa činu k jeho okrajům a zpět ve směru pohybu hodinových ručiček. Postup po cestě pachatele na místě činu, jak již plyne z jeho názvu, znamená ohledání od předpokládané přístupové cesty pachatele, dále po trase jeho pohybu na místě činu až po jeho odchodovou cestu. Způsob rajónový spočívá v rozdělení místa činu na menší části, které se samostatně podrobně ohledají některým z výše uvedených způsobů. Nejvíce vhodný je pro členitý terén.

Závěrem této pasáže můžeme shrnout, že smysl orientační fáze ohledání místa činu spočívá především v získání přehledu o situaci na místě činu, rozsahu tohoto místa a následku činu a také ve zjištění a dokumentaci konečné struktury místa činu. Na základě informací získaných v této fázi vedoucí ohledání stanoví hranice místa činu, výchozí místo ohledání a další postup, rozhodne o přivolání specialistů, prioritním zajištění některých stop a objektů, použití technických prostředků, atd.

10.2. Podrobné ohledání místa činu

Podrobné neboli dynamické stadium ohledání místa činu navazuje na orientační fázi ohledání. V jeho rámci dochází ke změně konečné struktury místa činu, protože se provádí detailní ohledání objektů na místě činu, zkoumají se a zajišťují stopy (např. odléváním, snímáním na folii atp.) a další důkazy. Současně se pořizuje i dokumentace. Úkoly jednotlivých osob provádějících ohledání na sebe navazují a jsou přesně vymezeny, jejich vzájemnou koordinaci zajišťuje vedoucí ohledání, který také přijímá a vyhodnocuje veškeré informace o místě činu a práci na něm. Kriminalistický technik při práci na místě činu zejména pořizuje fotografickou a další dokumentaci, vyhledává stopy a věcné důkazy, které dokumentuje a zajišťuje. Úkolem operativního pracovníka je především se po příchodu na místo činu za využití sedmi základních kriminalistických otázek (tj. co, kdy, kde, kdo, jak, čím, proč) seznámit situací, provést operativní šetření v okolí místa činu (pro zjištění svědků, detailů události, pohybu osob, prověření minulosti, pověsti a vztahů podezřelých a poškozených osob, atd.), eventuelně spolupracovat s dalšími složkami policie (pořádkovou, dopravní, kriminální ze sousedních okresů ad.). Cílem této fáze ohledání je řádně zajistit a zadokumentovat vše potřebné pro další průběh trestního řízení.

Podrobné ohledání se provádí obvykle ve směru předpokládaného pohybu pachatele, dále se v kriminalistické praxi dle J. Chmelíka uplatňují především způsob koncentrický, excentrický, frontální a rajónový. Ať zvolíme kterýkoli způsob ohledání, nesmíme zapomenout, že: „*Vše se ohledává a popisuje ve vzájemných souvislostech, např. po ohledání rozbité skleněné výplně okna, následuje ohledání míst pod oknem jak z vnitřní tak i z vnější strany, při ohledání stolu nebo židle, následuje ohledání míst pod stolem a pod židlí, apod.*“³⁰

³⁰

Předměty a stopy nalezené na místě činu se před zajištěním označí, pořídí se jejich dokumentace (nejčastěji fotografická), ze které jsou patrné jejich rozměry a umístění ve vztahu k dalším předmětům a stopám. Při zajišťování se dodržují základní kriminalistické zásady zajišťování stop, policisté používají vhodné ochranné pomůcky a prostředky, zbytečně se ničeho nedotýkají, vstupují na každou část místa činu až po jeho vizuálním prohlédnutí a chovají se tak, aby na ohledávaném místě nevznikaly nové stopy (tj. nekouří, nejí, nepijí, nic neodkládají, pohybují se po předem stanovených trasách). Zajištěné stopy a předměty se ukládají do řádně označených obalů (pro vyloučení jejich kontaminace, vzniku nových stop či další manipulace s nimi) a shromažďují se na určeném místě pod dohledem policisty. Předměty a stopy, které nelze zajistit ihned (vzhledem k jejich hmotnosti, rozměrům nebo náročnosti způsobu jejich zajištění), se označí a zadokumentuje se jejich vzhled a umístění. Při ohledání místnosti se v první řadě provede důkladná prohlídka dveří, oken a všech zabezpečovacích a uzavíracích mechanismů a zadokumentuje se jejich stav a poloha. Jak uvádí M. Němec: „*V průběhu ohledání se přihlíží rovněž k informacím, které byly získány z jiných pramenů, zejména z podání vysvětlení a z domovních prohlídek. Za tím účelem se informace, které mají vztah k ohledání, neprodleně předávají policejnímu orgánu řídicímu ohledání.*“³¹ Ačkoli jsou již nejdůležitější stopy a předměty zajištěny, nesmí být následující postup ryze formální a ohledání je třeba s náležitou péčí dokončit. Pozornosti nesmí ujít ani negativní okolnosti na místě činu.

10.3. Závěrečná fáze ohledání místa činu

Smysl závěrečné fáze ohledání spočívá v kontrole úplnosti provedeného ohledání místa činu, vyhodnocení jeho postupu a shrnutí dosažených výsledků. Dopracuje se i komplexní dokumentace ohledání místa činu (kterou tvoří např. protokol o ohledání místa činu, záznam o použití služebního psa, náčrtky, plánky a schémata místa činu). Provede se konečné balení a označení stop a předmětů, které jsou určeny ke zkoumání, před jejich odesláním na expertní pracoviště, aby nedošlo k jejich kontaminaci či vzniku nových stop. Balení a označení provede kriminalistický technik, který poté předměty a stopy předá policejnímu orgánu odpovědnému za jejich odeslání. Přijmou se také opatření k zabezpečení předmětů, jež nelze z místa činu odvést celé a opatření k zajištění oprávněných zájmů dalších účastníků ohledání,

³¹ NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 120

popř. osob poškozených trestným činem (např. zajištění jejich majetku). Pokud se na místě činu nachází mrtvola, zajistí se její převoz na oddělení soudního lékařství za účelem provedení pitvy.

Nikoli nevýznamným úkolem během závěrečné fáze ohledání místa činu je zajištění jednotlivých objektů ponechaných na místě činu a místa činu samotného pro případ, že by vznikla potřeba provést opakované či doplňující ohledání. Zajištění objektů proti vniknutí a zásahům nepovolaných osob bývá důležité především u objektů opuštěných, nevyužívaných (např. proto, že jejich uživatel se stal obětí trestného činu).

11. Dokumentace ohledání místa činu

Ohledání místa činu je procesním úkonem trestního řízení, během něhož se objasňují okolnosti významné pro trestní řízení. Objasňují se okolnosti důležité pro řešení daného případu. Aby však mělo provedené ohledání místa činu důkazní hodnotu v následném trestním řízení, musí být výsledky i průběh ohledání řádně zadokumentovány, tzn. zachyceny formou, kterou stanoví trestní řád. Dokumentace ohledání má být zpracována takovým způsobem, aby si každý, kdo se s ní seznámí, i kdyby na místě činu nebyl, mohl učinit představu o situaci, která panovala na místě činu a v případě potřeby mohla být provedena přesná rekonstrukce činu, odpovídající stavu v době ohledání. K významu dokumentace ohledání místa činu M. Němec uvádí, že: „... *spočívá zejména v tom, že v podobě věrného odrazu situace na místě činu poskytuje názornou představu o této situaci, dokumentuje fakta takovou formou, kterou požaduje trestní řád a umožňuje využití všech těchto materiálů jako důkazů v dalším vyšetřování konkrétní věci.*“³² Nesmí proto dojít k podcenění přípravy k provedení dokumentace, která se provádí současně s přípravou k ohledání místa činu.

Význam dokumentace lze dovést i z monografie P. Padyšáka, podle něhož: „*Kriminalistická technická dokumentace (např. fotografie nebo jejich soubor, plánek, film, videozáznam apod.) může v některých případech samu věc nebo stopu nahradit, a to jak v procesu budoucího expertizního zkoumání tak i v procesu dokazování.*“³³ Klasickým

³² NĚMEC, M.: Ohledání. In Tiplica M. a kol.: Kriminalistická taktika. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1995, s. 50 a taktéž

NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 125

³³ PADYŠÁK, P. a kol.: Kriminalistická dokumentace vyšetřovacích úkonů. Praha: Institut pro výchovu a vzdělávání FMV, 1992, s. 99

příkladem je nahrazení původní daktyloskopické stopy nalezené kupříkladu na skleněné výplni dveří pro účely expertizy jejím otiskem na daktyloskopické folii.

Pro zachycení průběhu a výsledků ohledání místa činu se nejčastěji používá: protokol o ohledání místa činu, kriminalistická fotografie, videodokumentace a kriminalistická topografie. Do rozsahu diplomové práce jsem se pro úplnost rozhodla také zahrnout novější systémy dokumentace související s kriminalistickou topografií, a to GPS a metodu blízké fotogrammetrie.

Dříve než se budu věnovat jednotlivým druhům dokumentace ohledání místa činu, chci ještě podotknout, že za obsahovou část dokumentace nese odpovědnost vedoucí výjezdové skupiny. Ostatní členové výjezdové skupiny odpovídají za kvalitu a technické provedení dokumentace, nikoli za její obsah. Jako dobrý příklad nám může posloužit fotografická dokumentace, při které za výběr objektů odpovídá vedoucí výjezdové skupiny a kriminalistický technik pak nese odpovědnost za určení vhodného postupu při fotografování, za použití vhodného technického prostředku a materiálu a za zpracování dokumentace.

11. 1. Protokolace

Již v úvodu kapitoly jsem zdůraznila nutnost souladu dokumentace ohledání místa činu s požadavky trestního řádu. V případě protokolu bychom právní úpravu našli v § 55 tr. ř. a v § 113 odst. 2 tr. ř.³⁴ Protokol je základním druhem kriminalistické dokumentace a pořizuje se obligatorně o každém úkonu trestního řízení (srovnej § 55 odst. 1 tr. ř.). Pro vystižení významu protokolace si dovoluji citovat J. Heřmánka: „*Protokol o ohledání místa činu je v trestním řízení jedním z důkazních prostředků a v kriminalistice prostředkem zachycení skutečností zjištěných na místě činu, potřebných k stanovení dalšího postupu při vyšetřování a nutných k objektivnímu posouzení šetřeného případu.*“³⁵ Lze tedy vyvodit závěr, že protokol musí splňovat nejen požadavky trestního řádu, ale i požadavky a taktická hlediska kriminalistiky.

³⁴ § 113 odst. 2 tr. ř. zní: „Protokol o ohledání musí poskytovat úplný a věrný obraz předmětu ohledání; mají se k němu přiložit fotografie, náčrty a jiné pomůcky.“

³⁵ HEŘMÁNEK, J.: Ohledání místa činu. Praha: Ústav kriminalistiky Právnické fakulty UK, 1971, s. 110

Protokol o ohledání místa činu se podle ustálené praxe vždy skládá ze tří částí, a to části úvodní, popisné a závěrečné (vzor protokolu o ohledání místa činu viz příloha č. 3).

Úvodní část protokolu obvykle obsahuje: označení události, v souvislosti se kterou bylo ohledání provedeno; datum, místo a dobu ohledání; podmínky ohledání (povětrnostní, světelné, teplotní,...); jméno, funkci, hodnost a zařazení vedoucího ohledání a dalších osob, které ohledání prováděly; údaje o osobách, které se ohledání zúčastnily; podnět, který vedl k ohledání.

Popisná část protokolu zachycuje přesný popis ohledávaného objektu, postupu při ohledání a výsledků ohledání (tj. všeho, co bylo ohledáním zjištěno), zhruba v následujícím pořadí: popis místa činu s přesným vymezením hranic ohledání; popis přístupových cest k místu činu a všeho, co na nich bylo nalezeno a zjištěno; při ohledání místnosti i popis podlahy, stěn, stropu, oken, dveří, apod.; popis situace na místě činu, zvolených orientačních bodů, aj.; popis míst, na nichž byly zajištěny nejdůležitější objekty, stopy a důkazy; popis zjištěných tzv. negativních okolností; zvláštnosti místa a případu; popis všeho dalšího, co souvisí s daným případem (např. předměty nesoucí znaky provedení činu specifickým způsobem).

Poslední, závěrečná část protokolu je přesným seznamem nalezených a zajištěných stop, předmětů a dokumentů na místě činu a současně obsahuje údaje o tom, jak s nimi bylo, popř. bude naloženo. Dále v této části mohou být uvedena opatření, která byla provedena po ohledání, odkaz na další dokumenty pořízené v souvislosti s ohledáním (např. na plánek místa činu, dokumenty o použití speciálních prostředků, jako je služební pes), eventuálně prohlášení osob přítomných při ohledání. Závěr tvoří podpisové doložky všech účastníků ohledání, včetně jejich případných námitek, doplnění protokolu, apod.

Při sepisování protokolu se doporučuje mít na zřeteli požadavky kladené na protokol. Pod těmito požadavky rozumíme přesnost a posloupnost popisu, srozumitelnost, jasnost a jednoznačnost použitých výrazů, úplnost a objektivnost protokolu. Celkově pak protokol o ohledání místa činu musí poskytnout věrný obraz místa činu. Při sepisování protokolu je vhodné především užívat krátké věty a všeobecně známé výrazy, vyvarovat se výrazů neurčitých, nejasných či dvojsmyslných, vzdálenosti uvádět s délkovými mírami, snadno zaměnitelné předměty si číselně označit. Do protokolu se zaznamenávají stopy s jejich číselným označením, přičemž označení stop i dalších předmětů musí být ve všech částech

dokumentace shodné. Rozsah popisování jednotlivých předmětů se řídí jejich významem ve vztahu k objasňovanému případu. Jako praktický příklad protokolu o ohledání místa činu může posloužit příloha č. 4, kde je v plném znění uveden protokol o ohledání místa činu pokusu trestného činu vraždy v obci Žabokliky (stručný popis případu viz poslední odstavec kapitoly čtvrté diplomové práce). Vytvoření protokolu, který splňuje uvedené požadavky, představuje velice náročný úkol.

11. 2. Fotografická dokumentace

Kriminalistická fotografie (v některých publikacích se lze setkat i s pojmem soudní fotografie) tvoří významnou součást dokumentace místa činu. Její význam plyne zejména z možnosti objektivního zachycení reality a vytvoření přesnější, úplnější a názorné představy o místě činu. Výhodu spatřuji v tom, že při jejím pořízení nedochází k porušení či poškození zachycovaného objektu. Nevýhodou fotografického snímku ovšem je, že se jedná o rovinný útvar a proto nemůže hodnověrně zobrazit trojrozměrný prostor.

Fotografie se při ohledání místa činu zhotovují tak, aby s dostatečnou názorností zobrazily skutečnosti uváděné v protokolu o ohledání místa činu jako okolnosti důležité pro trestní řízení a doplnily tak jeho obsah, proto musí být snímky číselně označeny (toto číselné označení se uvádí i protokolu o ohledání). K jednotlivým snímkům se připojuje i krátká legenda, z níž vyplývá, který objekt a ze kterého pohledu zachycují (příloha č. 5 a 6- legenda a několik snímků z fotodokumentace o ohledání místa činu pokusu trestného činu vraždy v obci Žabokliky; blíže k případu viz závěrečný odstavec kapitoly čtvrté diplomové práce). Mimo požadavku jednotnosti fotografické dokumentace s protokolem se klade důraz i její technickou dokonalost (dostatečná ostrost a rozlišení, kvalitní osvětlení). Určitou zvláštností se vyznačují letecké snímky místa činu (příloha č. 7- ohledání místa činu pokusu trestného činu vraždy v obci Žabokliky), které pořizují na základě žádosti pouze pověřeni pracovníci Kriminalistického ústavu. Bližší požadavky kladené na kriminalistickou fotografii vypracovala kriminalistická technika, ale to je již nad rámec této diplomové práce.

V policejní praxi se fotografování místa činu rozdělilo na několik fází. Předběžné fotografování na místě činu má za úkol zachytit celkovou situaci na místě činu v době příchodu ohledávajících subjektů. V průběhu ohledání místa činu se fotografují jednotlivé části místa činu, stopy a předměty na nich nalezené, mající význam pro další vyšetřování. Po

ukončení ohledání se fotografuje opětovně celé místo činu ze stejných míst jako při fotografování předběžném se zachycením všech zjištěných stop a předmětů i s jejich číselným označením.

Podle rozsahu záběru a charakteru fotografie lze rozlišit několik druhů fotografií zhotovovaných na místě činu. Fotografie orientační (příloha č. 8)³⁶ zachycuje místo činu i s jeho širším okolím. Dalším druhem je fotografie přehledná (někdy nazývaná též celková situační fotografie), která zobrazuje místo činu jako celek bez širšího okolí. Fotografie polodetailní (příloha č. 9) zaznamenává nejdůležitější části místa činu a jednotlivé významné objekty spolu s objekty v jejich okolí a může se využít i pro zaznamenání souhrnu stop či předmětů na místě činu. Fotografie detailní (příloha č. 10) se používá k zachycení jednotlivých stop, detailů na ústředním objektu (např. bodných ran na těle oběti), drobných předmětů, apod. izolovaně od jejich okolí, zpravidla s použitím číselného označení a případně i s přiloženým měřítkem.³⁷

Správně vyhotovená fotografie místa činu může plnit v průběhu trestního řízení funkci ilustrace, prověrky, pátrací pomůcky či důkazu, jak shodně uvádí ve svých monografiích J. Heřmánek a M. Němec.

11. 3. Videodokumentace

Videodokumentace umožňuje zachycení dynamické obrazové a zvukové informace. O jejím pořízení rozhoduje policejní orgán, přičemž se postupuje obdobně jako při fotografické dokumentaci místa činu. Nejprve se zachytí celková situace na místě činu v původním stavu, poté jednotlivé úseky místa činu, soubory předmětů, stop a jejich vzájemné prostorové vztahy a také vlastní postup ohledání místa činu. Za technickou kvalitu a úroveň pořízeného videozáznamu odpovídá kriminalistický technik.

³⁶ Přílohy č. 8, 9, 10 jsou čerpány z článku J. Strause publikovaném v Kriminalistickém sborníku č. 10 z roku 1993

³⁷ Jiné rozlišení základních druhů fotografie (na orientační, celkovou situační, polodetailní, detailní, celkovou přehlednou a reportážní) uvádí STRAUS, J.: Kriminalisticko – technická dokumentace. Kriminalistický sborník, 1993, č. 10, s. 462

Při natáčení se souběžně na externí mikrofon provádí i záznam zvuku. Ohledání místa činu se doplňuje komentářem, který může zahrnovat např. i popis mrtvolý provedený ohledávajícím lékařem či výpovědi osob zúčastněných na ohledání. V současné době se videodokumentace používá prakticky při každém ohledání místa činu, kde se předpokládá, že došlo ke spáchání trestného činu, k jehož projednání je příslušný krajský soud.

Videodokumentace slouží k poskytnutí věrného obrazu o místě činu, průběhu a výsledcích ohledání, doplňuje a rozvíjí protokol a při splnění všech procesních a formálních náležitostí může plnit roli důkazního prostředku. Použití videozáznamu jako důkazního prostředku trestní řád výslovně neupravuje, ale lze aplikovat ust. § 55 odst. 5 tr. ř. Další význam videozáznamu tkví dle autorů M. Haubelta a M. Cikána v tom, že: „*Videozáznam se stává též prostředkem kontroly práce orgánů činných v trestním řízení, zachycuje chování obviněných, svědků a jiných osob přítomných na úkonu.*“³⁸ Při zhotovení videodokumentace některých specifických objektů, stop a předmětů se uplatní zásady stanovené v interních normativních aktech Policie ČR. Obecně platí, že se vždy použije nová videokazeta, záznam se neupravuje sestřihem, nesmí dojít k rozporu mezi protokolem a videodokumentací (např. trasologická stopa zachycená na záznamu není zmíněna v protokolu) a doporučuje se ihned po ukončení snímání z originálního záznamu vytvořit tzv. pracovní kopii pro účely další manipulace (kopírování, přehrávání, ad.). Originální videozáznamy se stanoveným způsobem archivují.

11. 4. Topografická dokumentace

Kriminalistická topografie slouží jako prostředek grafického zobrazení situace a výsledků ohledání místa činu. Přestavuje nepostradatelný doplněk k protokolu o ohledání místa činu. Základními prostředky topografické dokumentace jsou náčrtek, plánek a schéma místa činu. Výstižně definoval kriminalistickou topografii M. Němec: „*Kriminalistická topografie je nauka o zhotovování a využívání náčrtků, plánků a schémat míst trestných činů a jiných kriminalisticky relevantních míst s cílem znázornit důležité podrobnosti terénu a objektů na rovinném podkladě.*“³⁹ Na téma kriminalistické topografie by bylo možné napsat samostatnou diplomovou práci, avšak pro účely ohledání místa činu dle mého názoru postačí kratší charakteristika jednotlivých prostředků, které topografie používá.

³⁸ HAUBELT, M., CIKÁN, M.: Kriminalistická videodokumentace a videoexpertiza – poznámky z praxe. Odborná sdělení Kriminalistického ústavu, 1997, č. 3, s. 2

³⁹ NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 130

Náčrtek místa činu (příloha č. 11- náčrtek místa činu pokusu trestného činu vraždy v obci Žabokliky; blíže viz závěrečný odstavec kapitoly čtvrté diplomové práce) je v podstatě zběžná půdorysná skica místa činu s uvedením základních rozměrů a vzdáleností. V náčrtku se zakreslí celková situace na místě činu, předměty a stopy na něm zjištěné (nejdůležitější objekty se číslují shodně s ostatní dokumentací o místě činu) a zakreslí se také světové strany. Náčrtek se pořizuje obvykle tzv. „od ruky“, zpravidla přímo na místě činu jako součást ohledání a účastníci ohledání jej podepisují. Slouží jako podklad pro vypracování plánu místa činu a zakládá se ke spisovému materiálu.

Plánek místa činu (příloha č. 12- plánek místa činu pokusu trestného činu vraždy v obci Žabokliky zhotovený pomocí fotogrammetrického systému a GPS; blíže viz závěrečný odstavec kapitoly čtvrté diplomové práce) se pořizuje zpravidla na základě náčrtku místa činu za pomoci rýsovacích potřeb v požadovaném měřítku (velikost měřítka se řídí rozsahem místa ohledání – u rozsáhlého místa se zvolí měřítko menší a naopak). Plánek představuje přesné grafické znázornění místa činu a objektů na něm se nacházejících. Plánek se nadepisuje názvem příslušného případu, je opatřen otiskem razítka příslušného policejního útvaru, podpisem zpracovatele, obsahuje číslo vyšetřovacího spisu, datum vyhotovení, grafické měřítko (pomocí něj lze zjistit jednotlivé míry z plánu), měřítko (poměr zmenšení, př. 1 : 200 znamená, že 1 cm na plánu se rovná 20cm ve skutečnosti) a označení světových stran. V plánu musí být vyznačeny důležité objekty a místa, na nichž byly nalezeny stopy (se shodným číselným označením jako v ostatní dokumentaci). Pro lepší srozumitelnost se uvádí i legenda, tj. vysvětlivky k jednotlivým číslovaným pozicím na plánu.

Schéma znázorňuje nejdůležitější prvky určitého objektu, popř. i vzájemné vztahy a vazby mezi nimi bez uvedení měřítka a vzdáleností.

Je-li místem ohledání místnost, zakreslí se nejprve její tvar, zjistí se její rozměry a poté se postupně měří a zakreslují jednotlivé předměty a stopy (poloha stop a předmětů se měří ze dvou rohů místnosti nebo kolmo od dvou stěn).

Vyměřování místa činu v terénu je složitější. Nejdříve se musí zvolit tzv. výchozí bod měření (dále jen VBM), tedy objekt s relativně stálou a kdykoli zjistitelnou polohou (např. roh budovy, sloup telefonního vedení). Zpravidla se začíná od úseků na nichž se vyskytují důležité

stopy a předměty, což je vhodné zejména při nutnosti, co nejrychleji uvolnit místo ohledání (kupř. frekventovaná pozemní komunikace, na které se udála dopravní nehoda). Místo činu v terénu se vyměřuje pomocí metody pravoúhlých souřadnic (tzv. metoda ortogonální), metody polárních souřadnic nebo metody protínání (grafické znázornění metod vyměřování místa činu viz příloha č. 13). Metoda pravoúhlých souřadnic se užívá pro svou časovou i technickou náročnost ojediněle, a to zejména v sídlištích, průmyslových objektech, nepřehledném terénu či u železničních nehod. Touto metodou se určuje poloha bodů od různě položených úseček (např. mez, okraj vozovky) souborem velkého množství pravoúhlých souřadnic, pro každý zaměřovaný bod jsou zapotřebí dvě vyměřované vzdálenosti. Nevyžaduje zvláštní vybavení, postačí pásmo. Metoda polárních souřadnic je také náročná, ale pro zaměřovaný bod postačí jedna vyměřovaná vzdálenost. Poloha bodů se určuje úhlem od pevného počátečního směru a délkou z daného VBM. Nejčastěji používanou metodou vyměřování v terénu je metoda protínání, při níž se body zaměřují nepřímo, trigonometricky protnutím minimálně ve dvou směrech vycházejících ze dvou pevných VBM o známé vzdálenosti.⁴⁰ Využívá platnosti věty o určení trojúhelníku, jsou-li známy délka jedné strany a dva přilehlé úhly. Výhoda metody protínání tkví v tom, že nemusíme přecházet po zadokumentované oblasti při měření vzdáleností jednotlivých bodů od VBM, což je časově náročné a může dojít ke zničení stop v dokumentované oblasti. Jednotlivé metody vyměřování se dají kombinovat. Všechny tyto metody eliminují fakt nerovnosti terénu a tím zjednodušují realitu.

11. 5. GPS

Díky rozvoji kosmonautiky a kosmické geodézie byl vyvinut tzv. GPS (globální polohový systém), který se stal vhodným prostředkem aplikovatelným i pro účely kriminalistické topografické dokumentace. Původně byl systém určen pro potřeby americké armády a poprvé použit ve válce v Zálivu. „*Globální polohový systém (GPS) je satelitní polohový systém vybudovaný a provozovaný ministerstvem obrany Spojených států (U. S. DoD). Kompletní systém poskytuje 24 hodin denně na kterémkoli místě na zeměkouli a za jakéhokoliv počasí informace o poloze a čase v jednotném referenčním systému.*“⁴¹ Pracuje na principu navigačního družicového systému.

⁴⁰ NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004, s. 139 a

CHMELÍK, J.: Ohledání místa činu. 1. vyd. Praha: MV ČR, 1995, s.24

⁴¹ BENDL, P.: GPS. Odborná sdělení Kriminalistického ústavu, 1998, č. 1, s. 10

Policie ČR využívá tento systém od roku 1996. Měřicí přístroj (tzv. GeoExplorer) byl použit například při nálezu sudů s mrtvolami na dně Orlické přehrady, kdy zaměřil místo s přesností pod 0,5 m. Práce se systémem nevyžaduje zvláštní vzdělání v oboru zeměměřičství. Po příjezdu na místo události se přístroj zapne a ponechá zhruba 4 minuty v klidu, během nich si přístroj nahraje data o stávající situaci na obloze (počet přístupných satelitů, jejich poloha, signál, aj.). Kriminální technik si určí, po dohodě s vedoucím ohledání, co, v jakém pořadí a s jakou přesností bude měřit. Do přístroje lze také zadat systém indexů a názvů předmětů (např. budovy, stromy, křižovatky), které se později zobrazí ve zpracovatelském softwaru. Po skončení měření se data zálohují přímo notebooku, nebo zůstanou uložena v paměti měřicího přístroje. V laboratoři se pak takto uložená data z přístroje přepokopírují do počítače vybaveného nainstalovaným zpracovatelským softwarem a zpracuje se přesná dokumentace místa události (příloha). Měřicí přístroj umožňuje průběžně měřit i za pohybu (např. mapování projížděné trasy oknem automobilu).

11. 6. Fotogrammetrie

Fotogrammetrie (metoda blízké fotogrammetrie) kombinuje dokumentaci fotografickou s dokumentací využívající další technické prostředky. Metoda umožňuje získat údaje o prostorové poloze objektů ze dvou nebo více fotografických snímků. Snímky se pořizují podle přesně stanovených zásad. Na snímcích jsou zachyceny vyhodnocované objekty a v jejich blízkosti tzv. referenční body (výtyčky), jejichž poloha v prostoru se přesně určí měřením. Výtyčky by měly tvořit trojúhelník, jehož strany by neměly svírat úhel větší než devadesát stupňů. Fotogrammetrie by se měla používat při dokumentování závažných trestních věcí, složitých situací na místě činu, k zachycení způsobených škod a těžkých následků, apod. O použití této metody k dokumentaci místa činu rozhoduje policejní orgán.

*„ V současné době jsou u Policie ČR v provozu dva typy topografických přístrojových systémů, které jsou schopné s požadovanou přesností (řádově milimetry až centimetry) a v poměrně krátké době zajistit zpracování plánu místa činu a jeho okolí. “*⁴² Jedním z nich je programový systém DMU (dokumentace místa události). Celý postup zhotovení plánu metodou DMU probíhá nejprve na místě činu s použitím metody blízké fotogrammetrie a poté

⁴² BENDL, P.: Dokumentace místa události s použitím metody blízké fotogrammetrie. Odborná sdělení Kriminálního ústavu, 1998, č.1, s. 2

v laboratoři s využitím programového systému. Mezi výhody systému DMU řadí P. Bendl: snadno proveditelné zadokumentování prostoru a objektů, stop a předmětů, které v něm se nacházejí, ve vzájemné poloze bez fyzického kontaktu s nimi, možnost vrátit se kdykoli k dopracování plánu, přesné zobrazení polohy předmětů a stop v zadokumentovaném prostoru a levnější náklady než u obdobných zahraničních systémů.⁴³

⁴³ viz BENDL, P.: Dokumentace místa události s využitím metody blízké fotogrammetrie. Odborná sdělení Kriminologického ústavu, 1993, č. 3-4, s. 5

12. Závěr

Ohledání místa činu má nezastupitelný význam pro objasňování trestných činů a jiných kriminalisticky relevantních událostí. Ohledání místa činu bývá v mnoha případech jedním z prvotních a neodkladných úkonů vyšetřování. Na kvalitě provedeného ohledání a správném zhodnocení jeho výsledků často závisí úspěch celého dalšího trestního řízení. Podcenění významu ohledání místa činu má za důsledek nenahraditelnou ztrátu důkazů pro trestní řízení a ztrátu možnosti usvědčení pachatele. Právě na místě činu se zpravidla zjišťují, zajišťují a zkoumají stopy a jiné věcné důkazy a získávají informace důležité pro objasnění vyšetřované události. Ohledání umožňuje utvořit si představu o charakteru vyšetřované události, popřípadě o jejím průběhu, o možných podmínkách a příčinách spáchání skutku, apod. Ohledání místa činu nelze nahradit jinými procesními úkony, např. výslechy osob, rekonstrukcí, vyšetřovacím pokusem ani jinými prostředky a postupy, které se používají při objasňování kriminálních událostí. Výsledky ohledání místa činu napomáhají orgánům činným v trestním řízení správně stanovit a určit další postup při ohledání a při dalším vyšetřování, ale i předejít páchání typově podobných skutků (tedy volit správnou kriminalistickou prevenci). Správně provedené ohledání místa činu slouží jako prostředek zjištění objektivní pravdy.

Velmi děkuji za laskavou spolupráci vedoucímu mé diplomové práce prof. JUDr. Janu Musilovi, Csc. z katedry trestního práva- oddělení kriminalistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Za odborné konzultace děkuji mjr. JUDr. Heleně Pšeničkové ze Správy Severočeského kraje Policie České republiky, vedoucímu stálé výjezdové skupiny kpt. Karlovi Zahrádkovi z SKPV Praha IV., prap. Davidu Horkému ze skupiny kriminalistické techniky SKPV Okresního ředitelství v Chomutově, podprap. Vladislavu Salajkovi z oddělení hlídkové služby Policie České republiky v Chomutově.

V Brandýse nad Labem 14. března 2006

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BACHMANN, V.: Dokumentace místa události s využitím metody blízké fotogrammetrie. Odborná sdělení Kriminalistického ústavu, 1993, č. 3-4, s. 1-13
- BENDL, P.: Dokumentace místa události s využitím metody blízké fotogrammetrie. Odborná sdělení Kriminalistického ústavu, 1993, č. 3-4, s. 1-13
- BENDL, P.: Dokumentace místa události s použitím metody blízké fotogrammetrie. Odborná sdělení Kriminalistického ústavu, 1998, č.1, s. 2-9
- BENDL, P.: GPS. Odborná sdělení Kriminalistického ústavu, 1998, č. 1, s. 10-14
- CÍSAŘOVÁ, D. a kol.: Trestní právo procesní, 1. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2004
- HAUBELT, M., CIKÁN, M.: Kriminalistická videodokumentace a videoexpertiza – poznámky z praxe. Odborná sdělení Kriminalistického ústavu, 1997, č. 3, s. 2-9
- HEŘMÁNEK, J.: Ohledání místa činu. Praha: Ústav kriminalistiky Právnické fakulty UK, 1971
- CHMELÍK, J.: Ohledání místa činu. 1. vyd. Praha: MV ČR, 1995
- CHMELÍK, J.: Ohledání místa činu. 2. vyd. Praha: MV ČR, 1999
- LEONHARDT, R., ROLL, H., SCHURICH, F.-R.: Kriminalistische Tatortarbeit. Heidelberg: Kriminalistik Verlag, 1995
- MUSIL, J. a kol.: Kriminalistika. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1994
- MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: Kriminalistika. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004
- MUSIL, J.: Podstata kriminalistické dokumentace. Československá kriminalistika, 1985, č. 3, s. 203-210

NĚMEC, M.: Ohledání. In Tiplica M. a kol.: Kriminalistická taktika. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1995, s. 34-60

NĚMEC, M.: Kriminalistická taktika pro policisty. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2004

PADYŠÁK, P. a kol.: Kriminalistická dokumentace vyšetřovacích úkonů.
Praha : Institut pro výchovu a vzdělávání FMV, 1992

STRAUS, J.: Kriminalisticko – technická dokumentace. Kriminalistický sborník, 1993, č. 10,
s. 461-470

PŘÍLOHY

Příloha č.1

ALGORITMUS POSTUPU NA MÍSTĚ ČINU

A: První zásah na místě činu

1. Seznámení se situací
2. Provést neodkladná opatření
 - a) poskytnout nebo zajistit první pomoc zraněným,
 - b) předběžná prohlídka MČ,
 - c) opatření k zabránění škodlivým následkům,
 - d) uzávěra MČ,
 - e) zjistit svědky události,
 - f) zajistit ochranu stop a věcných důkazů,
 - g) zajistit pronásledování pachatele.
3. Informovat operační středisko policie nebo nadřízeného.

B: Vlastní ohledání

Etapa vlastního ohledání je charakteristická společným postupem vyšetřovatele (ohledávajícího) s technikem. Před započítím vlastního ohledání je potřebné prioritně zajistit nasazení služebního psa na pachovou stopu, zajistit pachové stopy a mikrostopy.

I. Orientační statické ohledání s cílem:

- a) stanovit rozsah ohledání
- b) stanovit postup při ohledání
- c) určit výchozí místo ohledání (výchozí bod měření)
- d) rozhodnout o nasazení sil a povolání znalců (expertů)
- e) stanovit rozsah následků na majetku a na zdraví

II. Podrobné ohledání

1. Přístupové cesty – charakterizovat, popsat stopy, věci
2. Objektu jako celku
 - a) poloha, orientace v terénu (prostoru),
 - b) sousedící objekty,
 - c) struktura objektu (např. počet podlaží, stavební materiál, druh střechy a krytiny),
 - d) vnější zabezpečení – např. oplocení (druh, výška), mříže, okenice, technické zabezpečení apod.,
 - e) jiné charakteristické zvláštnosti.
3. Okolí objektu
 - a) dvory, nádvoří (čím tvořeny, stav, velikost),
 - b) porosty (včetně trávy), jejich druh, vzrůst apod.,
 - c) zvláštnosti vzhledem k ročnímu období (např. výška sněhové pokrývky, výška ledového krunýře apod.).
4. Jednotlivých částí objektu
 - a) charakterizovat (tavr, rozměr, zvláštnosti, rozloha),
 - b) u místností a chodeb
 - ba) vstupní dveře, zabezpečovací mechanismus a jeho stav, poškození, stopy,
 - bb) podlaha, stěny případně strop (čím pokryty, stav, chronologicky vyhledané stopy),
 - bc) druh a funkčnost osvětlení,
 - bd) druh a rozestavení nábytku (stav, povrch, vyhledané stopy, apod.),
 - be) předměty nacházející se na a uvnitř nábytku,
 - bf) stopy na povrchu,

bg) okna (druh, rozměr, stav zajišťovacího mechanismu, poškození, stopy apod.),
bh) ostatní předměty, věci a vybavení nacházející se v místnosti (sruh, umístění, charakteristické znaky, poškození, stopy, množství apod.).

5. Ohledání mrtvoly

- a) postava, výška, pohlaví, stáří,
- b) celkový stav mrtvoly,
- c) poloha jednotlivých částí těla,
- d) oděv mrtvoly (charakterizovat, stav oděvu, stopy a věci na oděvu a v jeho blízkosti, obsah kapes apod.),
- e) popis těla od hlavy k dolním končetinám včetně stop a zranění, které se na těle nachází,
- f) viditelné markanty,
- g) mrtvolné příznaky.

6. Bezprostředí okolí mrtvoly – popis a zajištění všech stop a věcí.

7. Věcných důkazů

- a) výstižný název, pojmenování,
- b) místo nálezů
- c) materiál, barva, tvar, stav,
- d) rozměry, hmotnost a další určující veličiny,
- e) označení, nápisy, výrobní čísla, markanty apod.,
- f) kompletnost, které části schází,
- g) vady a jejich popis,
- h) další zvláštnosti a způsob zajištění.

8. Ohledání ve volném terénu

- a) charakter terénu,
- b) členitost,
- c) viditelnost
- d) ohraničení,
- e) povrch,
- f) pevné orientační body,
- g) charakter a popis místa výskytu stop a věcí,
- h) podrobný popis stop a věcí včetně negativních okolností.

9. Zpracovat náčrtek místa činu.

III. Činnost po ohledání

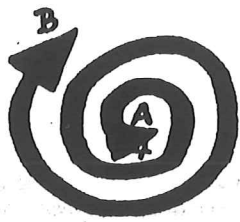
1. Vyhodnotit ohledání po věcné a obsahové stránce

2. Zpracovat dokumentaci ohledání MČ

- a) protokol o ohledání
 - uvádí se pouze fakta,
 - zpracovává orgán činný v trestním řízení,
 - obsahuje tři části (úvodní, popisná, závěrečná se seznamem zajištěných stop),
- b) fotodokumentace
 - zpracovává technik,
 - souhlasné označení stop a věcí ve fotodokumentaci a protokolu,
- c) plánec, náčrtek
 - zpracovává technik.

3. Rozhodnout o zpřístupnění objektu – rozhoduje vedoucí výjezdové skupiny nebo orgán činný v trestním řízení, pokud trestní věc převzal do vyšetřování.

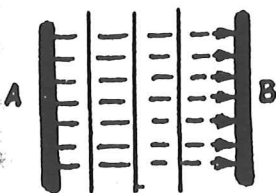
Grafické znázornění nejčastějších způsobů ohledání využívaných ve volném terénu

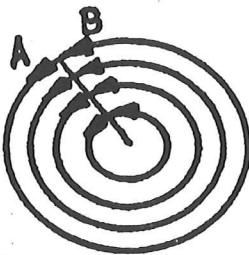
EXCENTRICKÝ ZPŮSOB OHLEDÁNÍ
při kterém se postupuje od středu místa činu k jeho okrajům „po spirále“

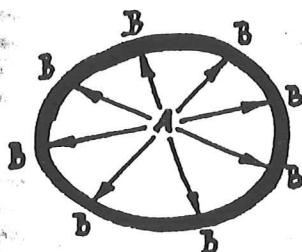
KONCENTRICKÝ ZPŮSOB OHLEDÁNÍ
při kterém se postupuje od vnějších hranic místa činu k jeho středu „po spirále“

FRONTÁLNÍ ZPŮSOB OHLEDÁNÍ
(jinak též „ROJNICOVÝ POSTUP“)
při kterém se postupuje z jedné výchozí linie ke druhé v rojnici, kterou je vždy nutno po dosažení určité linie vyrovnávat

KRUHOVÝ ZPŮSOB OHLEDÁNÍ
při kterém se postupuje v rojnici po mezikružích; jedna strana rojnice tvoří střed místa činu a druhá strana opisuje vnější hranici ohledávaného místa činu

PAPRSKOVITÝ ZPŮSOB OHLEDÁNÍ
při kterém se postupuje od středu místa činu paprskovitě k jeho okrajům a zpět

Č. j.:

PROTOKOL O OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU
(§ 113 tr.ř.)

I.

- a) ohledání provedli
- b) ohledání přítomni
- c) důvod ohledání
- d) místo ohledání
- e) začátek ohledání dne v hod.

Meteorologické podmínky v době ohledání :

II.

Pod bodem II. se uvede :

- 1) *podrobný popis místa činu při prohlídce*
 - *orientační (podle zásady "ničeho se nedotýkat")*
 - *podrobné (za podmínek, kdy s objekty prohlídky manipulujeme a nalézáme stopy a jiné důkazy, které nemohly být zjištěny při prohlídce orientační*
- 2) *podrobný popis hlavního objektu zasaženého trestnou činností při prohlídce orientační a při prohlídce podrobné;*
je-li tímto objektem mrtvola, uvádí se
 - *všeobecná poloha mrtvoly (vzhledem k nejbližším předmětům okolí)*
 - *popis oděvu mrtvoly (se stopami znečištění, poškození apod.)*
 - *popis mrtvoly po vysvěcení (za účasti znalce)*
 - *popis defektů na těle mrtvoly (za pomoci znalce)*

III.

Pod bodem III se uvede :

jaká byla v souvislosti s ohledáním učiněna opatření, například :

- 1) *jaké úkony byly při ohledání provedeny (např. zda byly pořízeny fotografie a náčrtek, zda byl použit služební pes, jak a kým byla zjištěna totožnost mrtvoly, kdy a kam byla mrtvola převezena, kým apod.)*
- 2) *kým a jaké stopy a věcné důkazy byly zajištěny (zda byly zajištěny vzorky vlasů mrtvoly a vzorky oděvu, zda byla neznámá mrtvola daktyloskopována apod.), kdo je na místě převzal*
- 3) *údaje o tom, kým a jaké stopy budou zaslány k expertize, kam apod.*

Ohledání místa činu bylo ukončeno dne v hod.

Protokol sepsán dne v hod.

Byl přečten a schválen

(pokud má některá osoba připomínky k protokolu, zaznamenaná je policejní orgán v přímé řeči)

Osoby přítomné při ohledání

(hodnost, jméno, příjmení)

(hodnost, jméno, příjmení)

Policie České republiky
Správa Severočeského kraje

Služba kriminální policie a vyšetřování, odbor OK
 401 79 Ústí nad Labem, Lidické náměstí 9
 tel.: +42 974 421 483, +42 974 421 489, fax: +42 974 427 054

ČTS:PSV-241/OK-2004

Ústí nad Labem 30. července 2004

Počet listů : 4

PROTOKOL O OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU

I.

- Ohledání provedli : kpt. Vladimír VYHNÁLEK - policejní komisař PČR, Správy Svčk. kraje SKPV Ústí nad Labem
 kpt. Mgr. Tomáš BRŮHA - expert PČR, Správy Svčk. kraje, OKTE Ústí nad Labem
 pprap. Zdeněk KAULFUS - expert PČR, Správy Svčk. kraje, OKTE Ústí nad Labem
- Ohledání přítomni : M. N. , nar. X.X. 1941, bytem Most, ul. Komořanská 823/11
 M. N. , nar. X.X. 1964, bytem Most, ul. K. Marxe čp. 633, jako nezúčastněná osoba při OMČ
- Místo ohledání : objekt rodinného domku, oploceného pozemku a přilehlých prostor v obci Žabokliky čp. 6, okr. Louny, havarované os. mot. vozidlo zn. Renault Megane Classic, spz. TPM 18-39
- Podmínky ohledání : denní doba, jasno, bezvětří, teplota 30°C
- Dokumentace ohledání : protokol, plánek, foto, video
- Ohledání započato : dne 30.7. 2004 v 10.45 hod.
- Důvod ohledání : šetření ve věci spáchání pokusu trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 k § 219/1 tr. zákona pošk. R. M. , nar. X.X. 1971, bytem Meziboří, ul. U stadionu čp. 144, okr. Most

II.

Popisná část

Předmětem ohledání místa činu je přilehlý prostor před oploceným pozemkem, oplocený pozemek- zahrada rodinného domku v obci Žabokliky čp. 6, okr. Louny, který se nachází na začátku obci, vedle příjezdové komunikace ve směru od Žatce, po levé straně. Před oploceným pozemkem - zahradou je zde na příjezdové komunikaci křižovatka ve tvaru písm. T, kde je odbočka komunikace směřována na levou stranu směrem k obecnímu rybníku, a dalším objektům obce. Na křižovatce ve směru rovně pak komunikace pokračuje rovně k dalším obydleným rodinným domům, dále pak směrem na obec Sedčice.

Před dřevěným, (krajinky, železné sloupky) oplocením zmíněného pozemku -

zahrady rodinného domku čp. 6, v místech křižovatky ve tvaru písm. T, po levé straně od komunikace je patrná malá terénní nerovnost - vyvýšení, které je podél oplocení, vně pozemku porostlé travou. Zde, v pořadí 3 pole celého oplocení od křižovatky, před tímto polem, vně pozemku je patrné sedření travnatého porostu, které je oválného tvaru velikosti 30x40 cm. Dále navazuje pole oplocení, které je vyražené směrem do pozemku rodinného domku - úlomky dřevěných planěk, horního rýglu se nacházejí uvnitř zatravněného pozemku. V místech zmíněného vyraženého pole, pod naprasklým spodním rýglem, se nachází úlomky plastů šedé barvy. Při pohledu do pozemku na oplocení, uvnitř pozemku je zde situován zahradní záhon s okrasnými květinami, křovinami, malými jehličnatými stromky.

Zde za oplocení pozemku je následující situace - po levé straně, ve vzdálenosti cca. 10 metrů od oplocení se nachází jako první garáž kde vchod je situován z opačné strany, za garáží je zde přístupový prostor ke garáži, vstupním dveřím na pozemek rodinného domku, dále ke vchodovým dveřím rodinného domku. Za rodinným domkem se zde nachází travnatý prostor se vzrostlými ovocnými stromy. Tento prostor pozemku je obestaven obvodovou zdí pozemku, která dále pokračuje na protější straně a tato odděluje další sousední pozemek rodinného domu. Obvodové zdívo pozemku zde pokračuje přes malý oplocený výběh pro slepice, dále po pravé straně až ke kovovému pletivu k v době ohledání místa činu otevřenou bránou pro vjezd vozidel na pozemek. Po pravé straně od prostoru za vyraženým oplocením se přes osázený stromky travní prostor nachází zrekonstruovaná, rozšířená stavební buňka se střechou. Okolí této stavební buňky (slouží k rekreačním účelům) je travnatý porost.

Zpět na pozici za vyraženým polem dřevěného oplocení, se nacházíme na okrasném záhonu s květinami, malými jehličnatými stromky. Ve směru os. mot. vozidla zn. Renault Megane, spz. TPM 18-39, na zemi - travnatém porostu se zde nacházejí jednotlivé části zlomených planěk oplocení, zlomeného rýgle, plasty. V dalším postupu, po levé straně je zde zmíněná garáž, které je ve vzdálenosti cca. 2,5 metru svojí boční stěnou od dráhy os. mot. vozidla. Na pravé straně dráhy vozidla je v travním porostu patrné sedření od pneumatiky projíždějícího vozidla. Při dalším postupu je zde na trávě nalezena umělohmotná podložka pod státní poznávací značku, ve vzdálenosti 0,5 metru pak samotná státní poznávací značka TPM 18-39. Nyní jsme v pozici, kde po levé straně je ve vzdálenosti cca. 2,5 metru prostor mezi garáží a rodinným domkem o šířce cca. 3 metry, který je v přímém směru ukončen již zmíněnými vstupními dveřmi na pozemek. Po pravé straně, ve vzdálenosti cca. 2 metry je zde položena hromada podélně uložených chmelnicových kúlů, které jsou zde uloženy rovnoběžně se dřevěným oplocením u odbočky doleva od příjezdové komunikace. Tyto chmelnicové kúly jsou zde na pozemku uloženy tak, že oddělují zde podélně umístěné zahradní záhony a, to po celé délce chmelnicových kúlů, v přední části, blíže k domku tyto zahradní záhony přesahují až do prostoru cca. 3 metry před rodinným domkem. V prostoru přední části chmelnicových kúlů, ve vzdálenosti cca. 2 metrů je zde kolmo ke kúlům, celou svou délkou v záhoně postaveno os. mot. vozidlo zn. Škoda Favorit spz. MOI 65-16, červené barvy, které je v době ohledání z levé strany - dveře řidiče, zadní dveře za spolujezdcem, zadní sloupek, podlaha pod dveřmi poškozené střetem. Vozidlo zn. Škoda Favorit je zde svojí zadní nápravou zachyceno na zlomeném kmeni ovocného stromu švestky. V okolí, na zemi se zde nachází množství prasků skla, stejně tak uvnitř zmíněného vozidla. Povrch země - zahradní záhony - hlína je zde značně rozoraná. Zde na zadních, promáčkých dveřích, za řidičem, na boku je zde zajištěna stopa /stopa č. 5 stopa chemická/ nátěrová hmota zelené barvy. Po pravé straně od vozidla je zde patrné oddělení zahradních záhonů od prostoru travního porostu, chmelnicových kúlů celkem 4 ks vzrostlých ovocných stromů, když první v řadě je švestka, jejíž plody se z velké části nacházejí na zemině zahradních záhonů, které jsou zde situovány kolmo k chmelnicovým kúlům. Záhony jsou zde v tomto prostoru osázeny jahodami, z nich prostřední záhon se zde již nenachází, tento záhon je zde již polovinou svého úseku zryt. Na konci tohoto rytí se podélně se záhony nachází rýč s dřevěnou násadou. Při dalším postupu zde rozjetých zahradních záhonů mírně šikmo vlevo(jsou zde patrné stopy dráhy vozidla), na jejich konci se zde nachází osobní

motorové vozidlo zn. Renault Megane Classic, zelené metalické barvy, spz. TPM 18-39. Vozidlo je zde situováno mírně šikmo vlevo v pozici od zahradních záhonů, je čelně nabouráno přes oplocení výběhu pro slepice do obvodové zdi pozemku. Vozidlo je čelně - mírně šikmo levou stranou do zdi, kdy přední, motorová část vozidla je značně zdeformovaná.

Osobní motorové vozidlo zn. Renault Megane, spz. TPM 18-39, zelené metalízy je v době ohledání otevřené - přední dveře spolujezdce na pravé straně, zadní dveře za spolujezdcem na pravé straně havarovaného vozidla se nachází svojí pozicí částečně šikmo na pravou stranu ve výběhu pro slepice, kde je zde odstavení mezi dvěma dřevěnými sloupky, čelně pak u obvodové zdi pozemku. Vozidlo má v přední části motoru, po obvodu rámovou, železnou konstrukci oplocení výběhu pro slepice. Zadní víko zavazadlového prostoru v době ohledání je zavřené, pod tímto je spz. TPM 18-39. Po levé straně, mezerou mezi oplocením a odstaveného vozidla se dostáváme do výběhu pro slepice, kde levé přední dveře řidiče jsou zavřené, zaklíněné po čelním nárazu, nelze otevřít. Tyto levé přední dveře řidiče jsou bez skleněné boční výplně okna, jeho prasky se částečně nacházejí uvnitř, vedle sedadla řidiče. V přední části interiéru vozidla jsou na první pohled patrné dva vystřelené airbagy, jak z volantu před řidičem, tak i z prostoru přístrojové desky před spolujezdcem. Tyto dva airbagy jsou však již vyfouklé.

Z pravé strany, na předních otevřených dveřích spolujezdce, na vnitřní straně, na umělohmotném povrchu kapsy těchto dveří je zajištěna **/stopa č. 1, stopa biologická/,** krevní stopa. Při dalším postupu těmito předními otevřenými dveřmi spolujezdce je zde uvnitř, mezi prahem dveří a ukotvení předního sedadla, na koberci zajištěna **/stopa č. 2, stopa biologická/,** krevní stopa. Na sedadle řidiče, opěradle je v pozici uprostřed zajištěna **/stopa č. 3, stopa biologická/,** krevní stopa. Při zpětném postupu, v prostoru pro nohy, před řidičem je zde pohozen kryt od pojistkové skříňky vozidla, jedna, částečně vysypaná cigareta, v okolí se zde nacházejí již zmíněné prasky levého bočního, předního okna. Na čelním okně, ve výšce hlavy řidiče je zjištěna prasklina. Na odkládacích přihrádkách u řadicí páky jsou zde pohozené obaly od žvýkaček, horní zubní protéza, krabička zápalek. V prostoru mezi předními sedadly je zde pohozena černá šušťáková vesta, kde v pravé přední, vnější náprsní kapse je zajištěn **/stopa č. 9, stopa věcná-ruční písmo/,** dopis. Na předním sedadle spolujezdce, na sedáku je rovněž v pozici uprostřed zajištěna **/stopa č. 4, stopa biologická/,** krevní stopa. V prostoru u zadního sedadla, pod sedadlem řidiče, z levé strany vozidla je zjištěna žlutohnědá textilní taška s obsahem 2 ks krabiček cigaret zn. Pall Mall, Ronson, konzerva s Debrecínskými párky, skleněná lahvička s nápisem Iso Mack Spray, 1 ks zavřeného loveckého nože. Na levé straně od vozidla, na zemi výběhu pro slepice je zajištěna **/stopa č. 7, stopa pachová/,** pánské náramkové hodinky zn. Prim, zastavené na čase 7.15 hod., při manipulaci se hodinky zase rozbíhají. Při postupu, zde na levé straně vozidla, k jeho přední havarované části, na přední kapotě motorového prostoru je zajištěna **/stopa č. 6, stopa chemická/,** srovnávací nátěrová hmota zelené metalízy vozidla zn. Renault Megane.

V prostoru před spolujezdcem, v odkládací schránce přístrojové desky je zde zjištěna černá koženková taška s instruktážní, servisní knížkou vozidla, dále doklady občanský průkaz, řidičský průkaz, potvrzení o uhrazení pojištění vozidla, zákonné pojištění vozidla, osvědčení o technickém průkazu os. mot. vozidla, veškeré doklady znějící na jméno J. M., nar. X.X. 1953, kartička s krevní skupinou. Tyto doklady jsou zajištěny a budou předány do osobních věcí zadrženého J. M., nar. 1953. V prostoru pro nohy spolujezdce je zde na podlaze zajištěna **/stopa č. 8, stopa chemická/,** láhev obsah 0,7 litru, s etiketou Hanácká vodka, obsahem čiré tekutiny, množství 3/4 obsahu lahve. Vedle pak jsou zde pohozeny 2 ks krabiček cigaret zn. Pall Mall, z nichž jedna je načatá. Vedle této zajištěné lahve pak zde v prostoru pro nohy spolujezdce, na podlaze zajištěna **/stopa č. 10, stopa věcná - počítačové expertíza/,** mobilní telefon zn. Nokia 5110, na displayi zjištěny 2 nepřijaté hovory, který byl zde umístěn dodatečně, původně byl zajištěn při předcházejícím ohledání místa dopravní nehody skupinou dopravních nehod PČR Louny, ze dne 29.7. 2004, zde na tomto místě.

379

III.
Závěrečná část

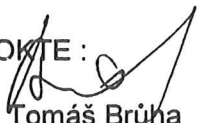
Při ohledání místa činu bylo zajištěno 10 stop, pořízen plánec, dále pořízena fotodokumentace a video záznam. Služební pes nebyl nasazen. Ohledání MČ bylo skončeno dne 21.6.2004 v 13,10 hodin.

Bylo zajištěn odtah os. mot. vozidla zn. Renault Megane Classic, spz. TPM 18-39 odtahovou službou AUTOKOPTA Žatec, na dvůr firmy za účelem znaleckého zkoumání. Klíč od vozidla byl rovněž předán s vozidlem.

Ohledání provedl

kpt. Vladimír Vyhnaněk

Technik OKTE :

kpt. Mgr. Tomáš Brůha

pprap. Zdeněk Kaulfus

Přítomen :

M. N. r. 41

M. N. r. 64
nezúčastněná osoba

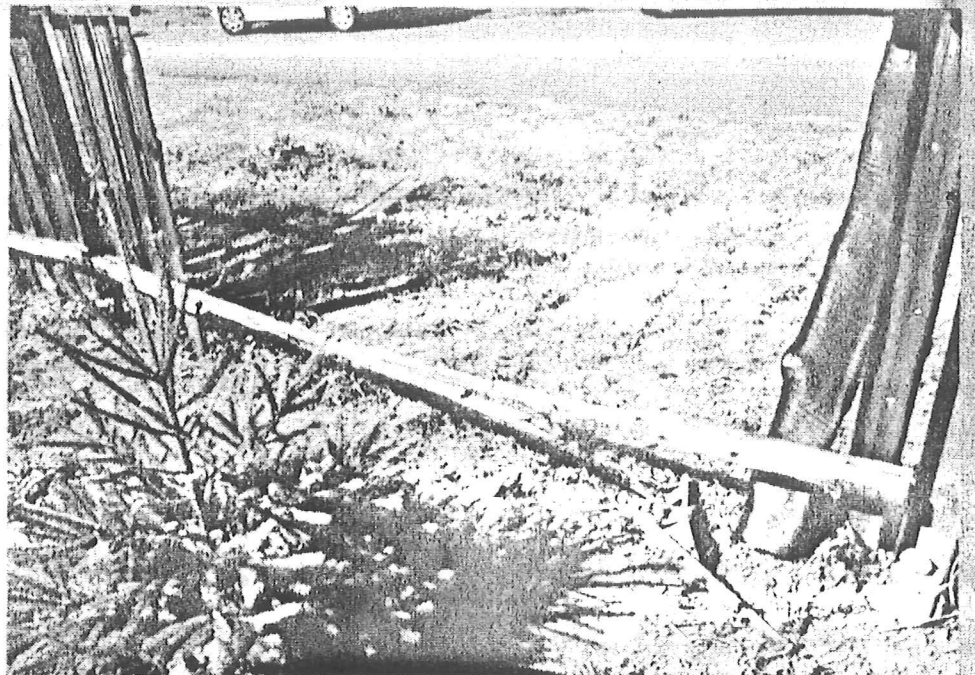
Příloha č. 5

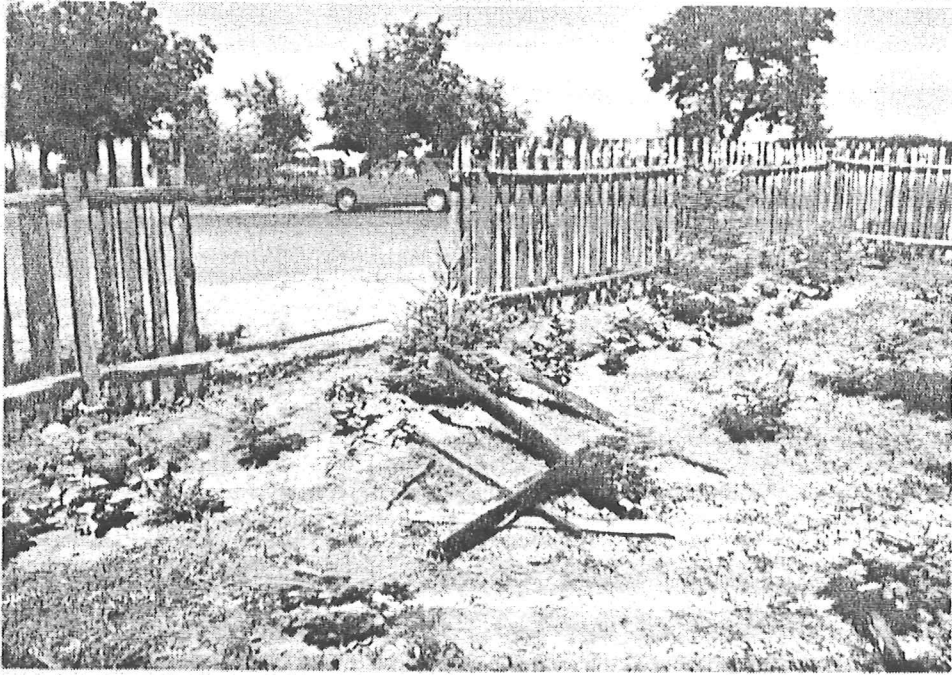
LEGENDA

- č. 1 – obec Žabokliky ve směru Sedčice (JZ směr), vlevo plot pozemku poškozeného N.
- č. 2 – pohled severozápadním směrem od domu poškozeného N.
- č. 3 – obec Žabokliky ve směru na Nové Sedlo (S směr), vpravo rodinný dům poškozeného N.
- č. 4 – obec Žabokliky (JV směr) ve směru na Žaboklický mlýn
- č. 5 – poškozený plot na pozemku poškozeného N.
- č. 6 – stopy v zemině od podvozku vozidla, které prorazilo plot
- č. 7 – spodní část poškozeného plotu
- č. 8, 9, 10 – části rozbitého plotu poházené po zahradě
- č. 11 – vozidlo MOI 65-16, v pozadí vozidlo TPM 18-39
- č. 12 – nabouraná levá strana vozidla MOI 65-16
- č. 13 – zahrada s vozidlem MOI 65-16 (foceno z lokace vozidla TPM 18-39)
- č. 14, 15 – vozidlo pachatele MOI 65-16 – z levé a pravé strany
- č. 16 – poškozená zeď do sousední zahrady
- č. 17 – poškozená zeď (foceno ze sousední zahrady)
- č. 18 – poškozená zeď po odtažení vozidla TPM 18-39 s plotem od kurníku
- č. 19 – zbytky plastových částí vozidla TPM 18-39 u poškozené zdi
- č. 20, 21 – přední část vozidla TPM 18-39
- č. 22, 23 – přední prostor vozidla TPM 18-39
- č. 24 – láhev od vodky, krabičky od cigaret a zapalovač na zemi pod sedadlem spolujezdce ve vozidle TPM 18-39
- č. 25 – zadní prostor vozidla TPM 18-39, za sedačkou řidiče kostkovaná taška, mezi předními sedadly zmuchlaná černá pánská vesta
- č. 26 – obsah kostkované tašky – nůž, cigarety, konzerva, lék na srdce
- č. 27 – doklady nalezené ve vestě mezi předními sedadly OA TPM 18-39
- č. 28 – dopis nalezený v kapse vesty
- č. 29 – stopy č. 1, 2, 4, 8 a 10 zajištěné v přední části vozidla TPM 18-39
- č. 30 – stopy č. 3 a 4 zajištěné na předních sedačkách vozidla TPM 18-39
- č. 31 – stopa č. 5 odebraná z nabourané části vozidla MOI 65-16
- č. 32 – stopa č. 6 (poškozená nátěrová hmota z vozidla) a hodinky (stopa č. 7) nalezené před vozidlem
- č. 33 – stopa č. 1 – krev z vnitřní části pravých předních dveří vozidla TPM 18-39
- č. 34 – stopa č. 2 – krev z prahu pravých předních dveří vozidla TPM 18-39
- č. 35 – stopa č. 3 – krev z opěradla sedačky řidiče vozidla TPM 18-39
- č. 36 – stopa č. 4 – stopa č. 3 – krev ze sedadla spolujezdce vozidla TPM 18-39
- č. 37 – stopa č. 5 – vzorek nátěrové hmoty odebraný z vozidla MOI 65-16
- č. 38 – stopa č. 6 – srovnávací vzorek nátěrové hmoty z kapoty vozidla TPM 18-39
- č. 39 – stopa č. 7 – hodinky nalezené před vozidlem TPM 18-39, z kterých byla zajištěna pachová stopa
- č. 40 – stopa č. 8 – láhev s kapalinou nalezená na podlaze před sedadlem spolujezdce ve vozidle TPM 18-39
- č. 41 – stopa č. 9 – dopis nalezený ve vestě
- č. 42 – stopa č. 10 – mobilní telefon nalezený na podlaze před sedadlem spolujezdce ve vozidle TPM 18-39

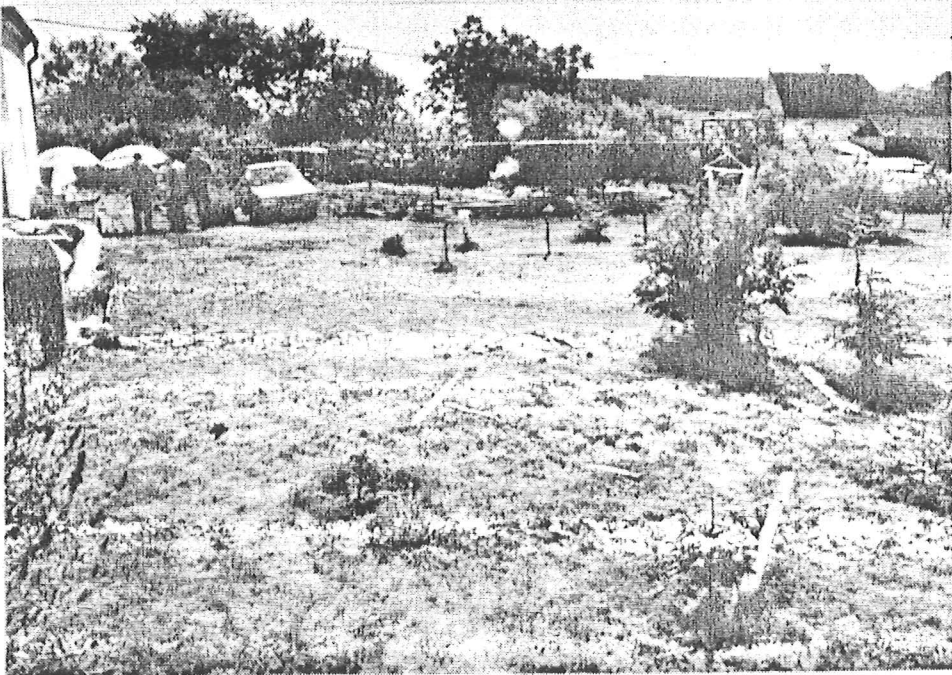
Fotodokumentace ohledání místa činu pokusu trestného činu vraždy v obci Žabokliky

7

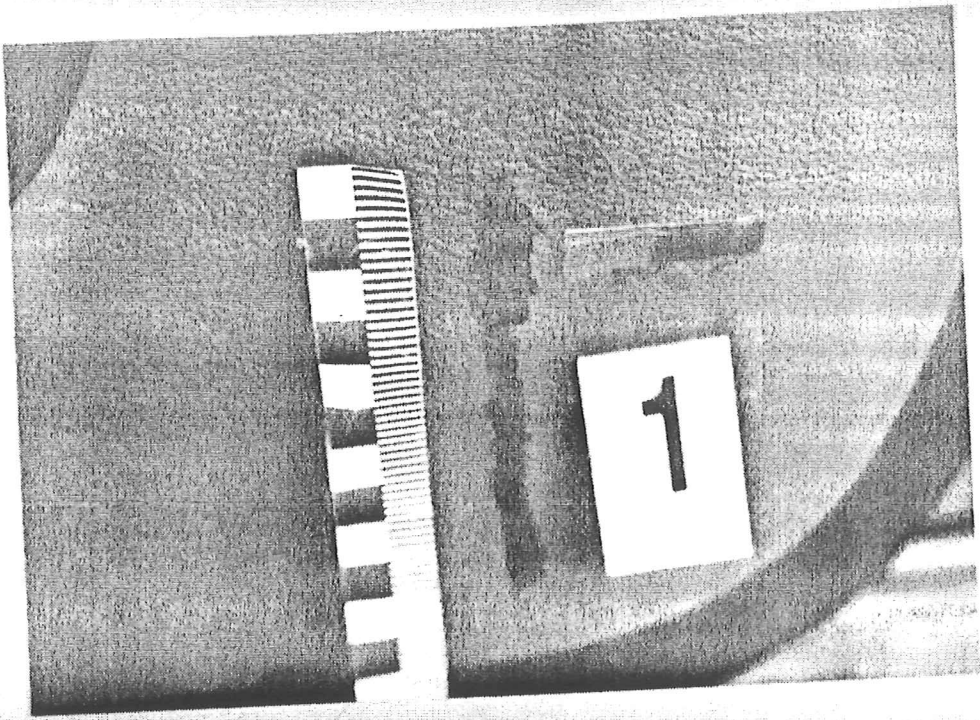

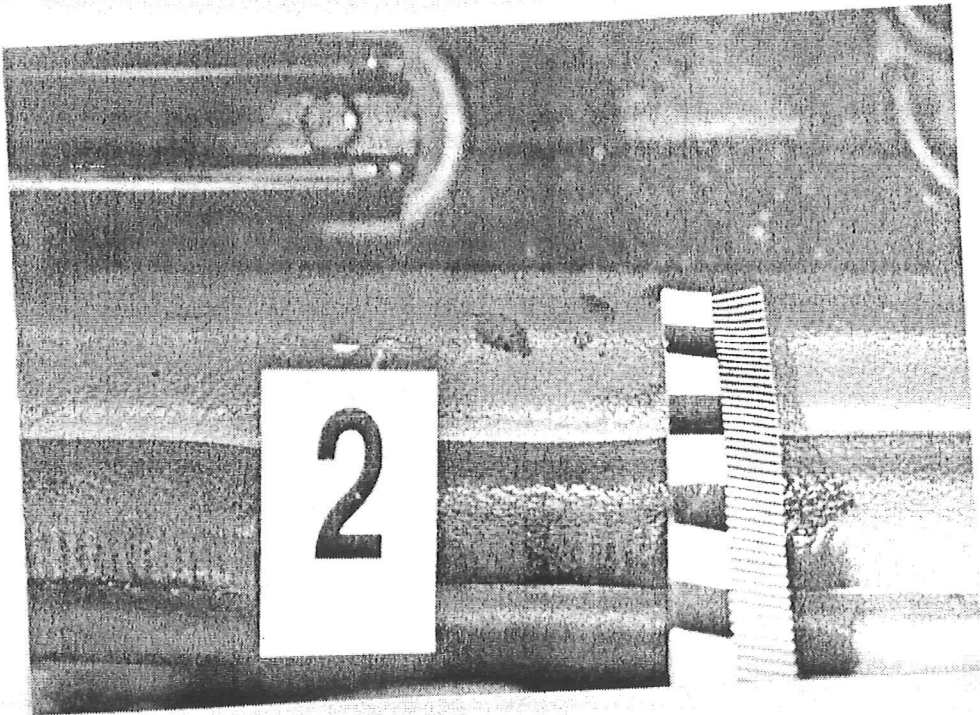
9

10

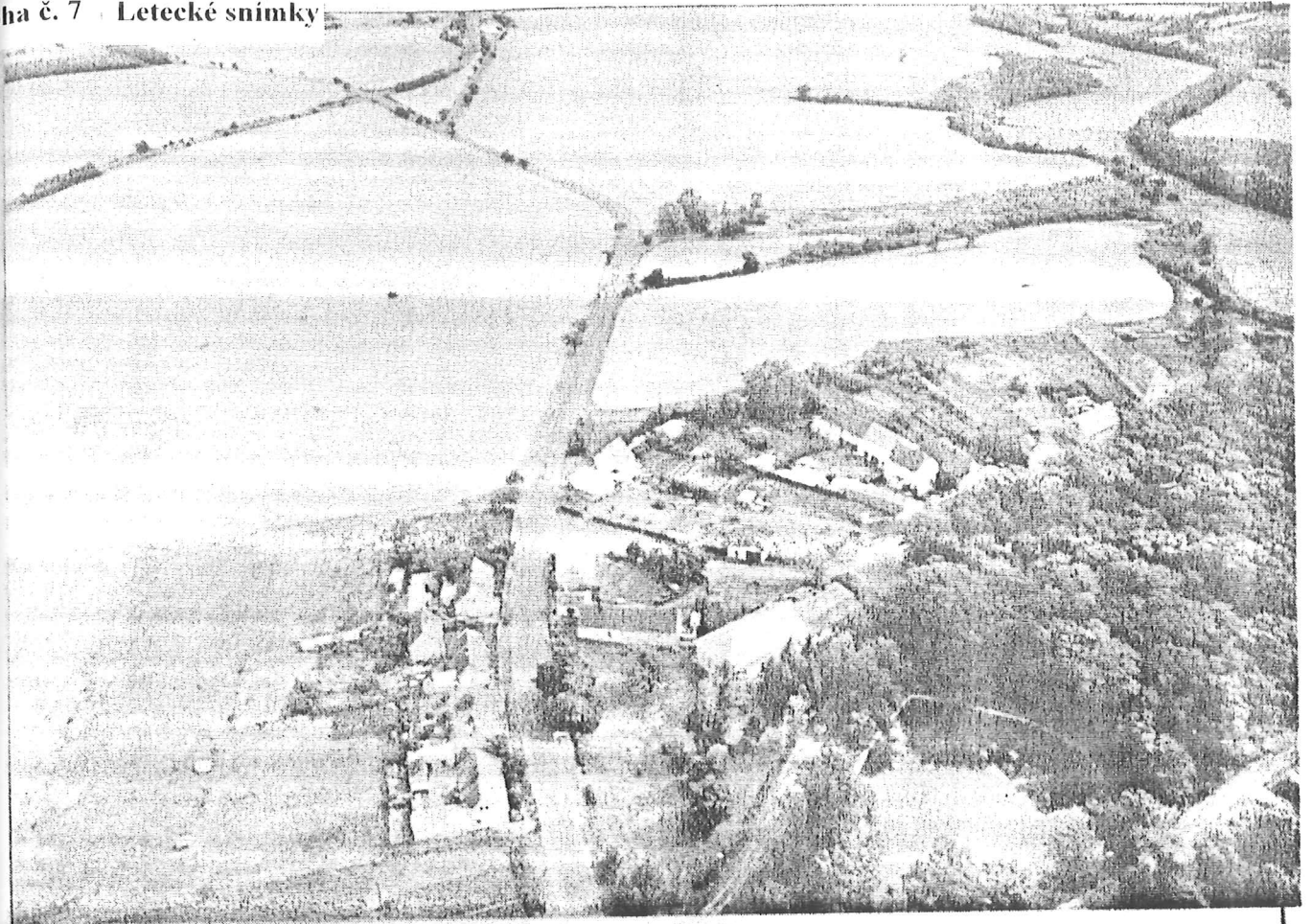

33

34

210

Orientační fotografie

Příloha č. 9

Polodetailní fotografie

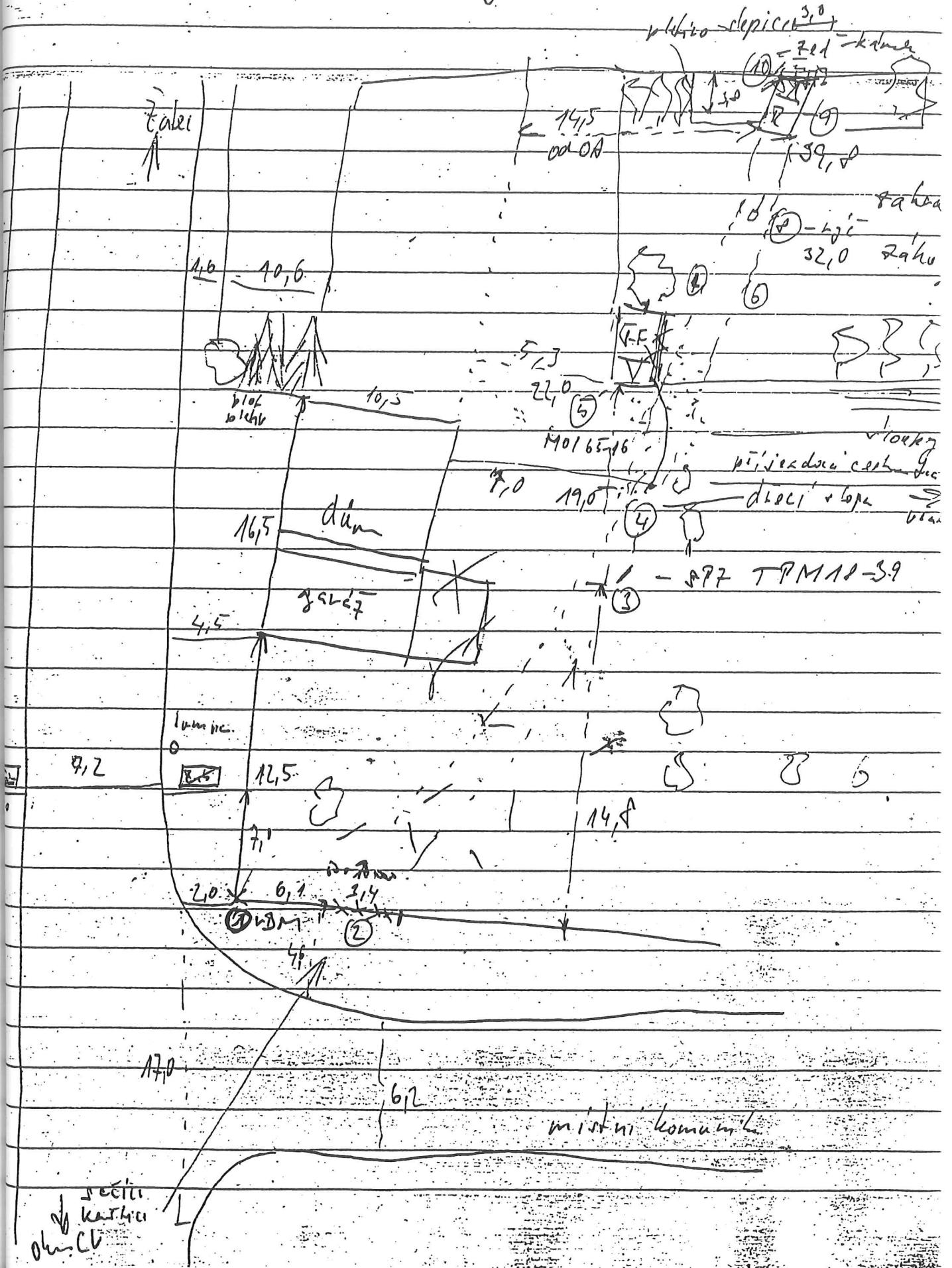
Příloha č. 10

Detailní fotografie

Náčrtek místa činu - pokus trestného činu vraždy v obci Žabokliky

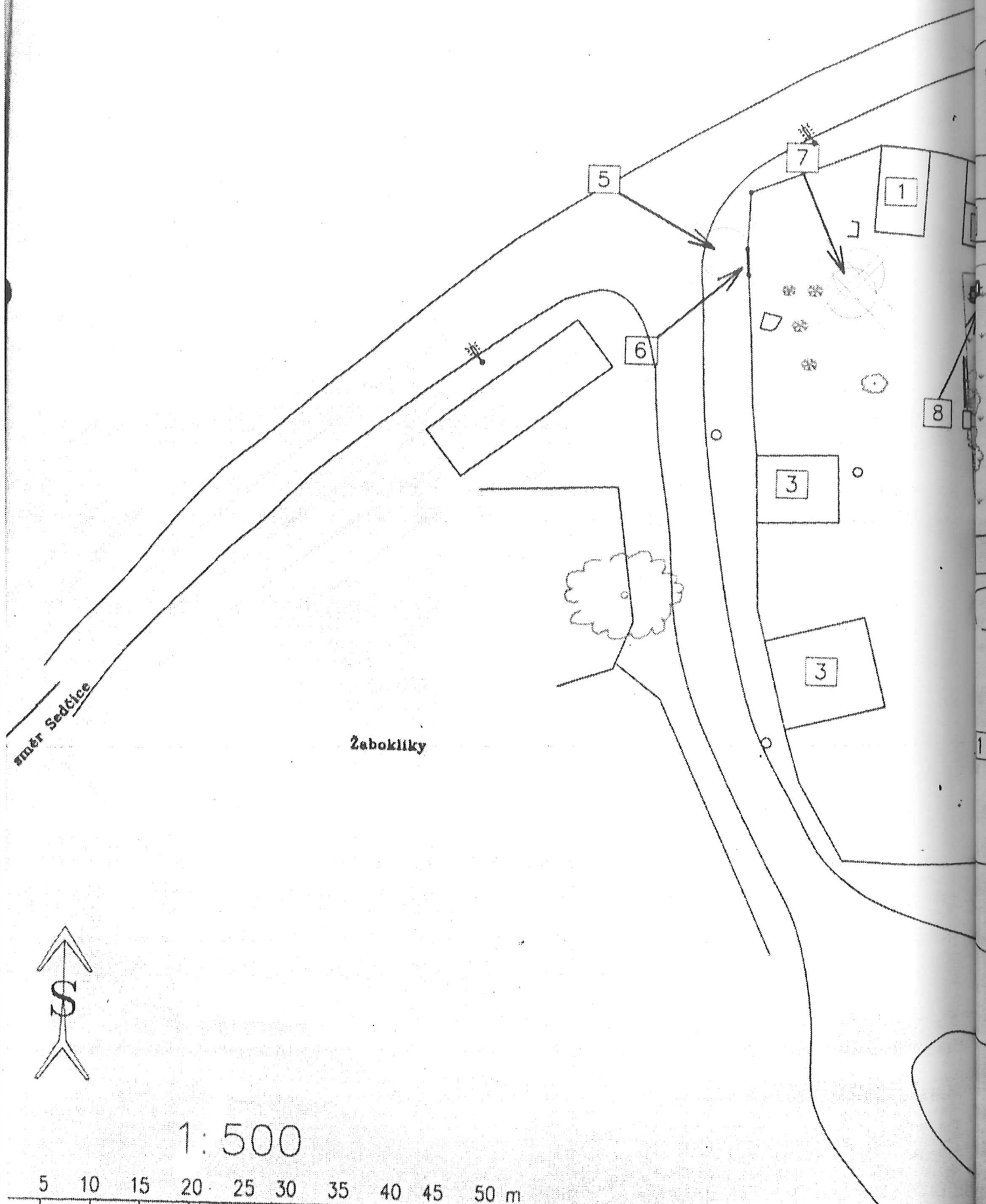
(820) - Tč 29.7.2004 19^u Žabokliky 82 CV
úmyslný - pokus vraždy SA/1 a 9219

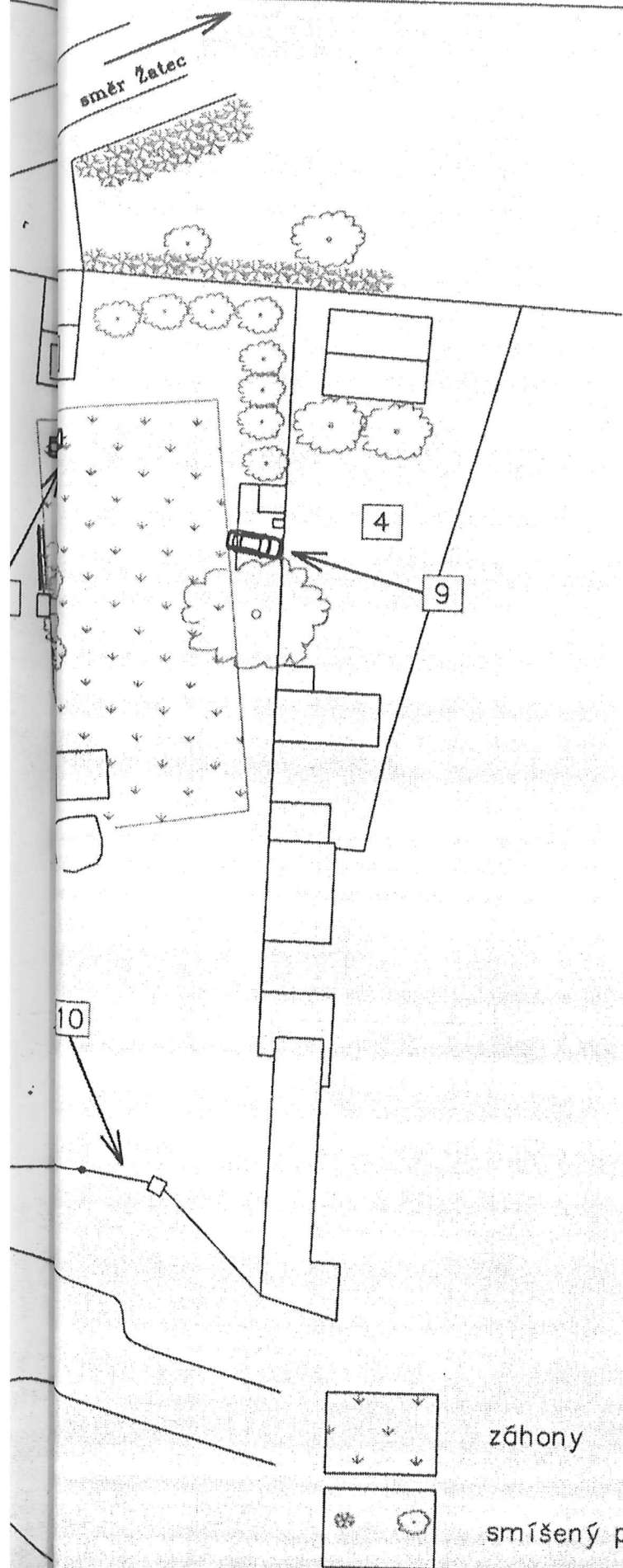
Příloha č. 12

**Plánek místa činu - pokus trestného činu vraždy v obci Žabokliky
(zhotoven pomocí fotogrammetrického systému a GPS)**

Situační plánek okolí místa činu pokusu vraždy R. M. mezi 19.45 a 20.00 hod. v obci Žabokliky, okres Louny, na P

M. , nar. x. x. 1971, ke kterému došlo dne 29. 7. 2004
na pozemku domu čp. 6.

Vysvětlivky:

- 1 – garáž na pozemku domu čp. 6,
- 2 – dům čp. 6,
- 3 – další objekty na pozemku,
- 4 – zahrada domu čp. 7,
- 5 – sedření travnatého povrchu o velikosti cca 30x40cm,
- 6 – poškozené oplocení (3. pole oplocení zleva),
- 7 – začátek stop na trávníku (předpokládané místo dopadu vozidla)
- 8 – konečné postavení vozidla Škoda Favorit (SPZ MOI 65-16),
- 9 – zeď poškozená od nárazu vozidla Renault Megane (SPZ TPM 18-39) a jeho konečné postavení,
- 10 – vjezd na pozemek (vrata).

Zadokumentování místa činu bylo provedeno ve dnech 3.8.2004 a 3.9.2004 na základě podkladů dodaných žadatelem (Protokol o nehodě v silničním provozu, Protokol o ohledání místa činu, Dokumentace).

Plánek byl vytvořen pomocí systému
FOTOKRES
 (fotogrammetrický systém)
GPS
 (globální pozicní systém)
 příkazů Pachtářův Pro GIS
 adresy rozhraní: satelit Oem@22k

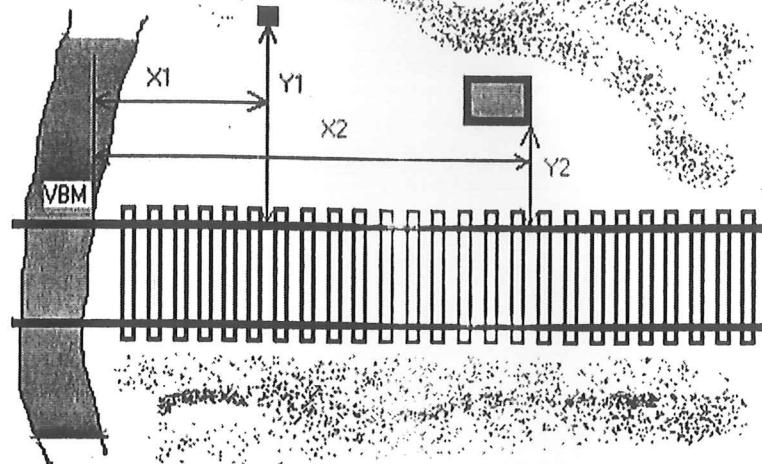
Případ: pokus vraždy obv.J.M.
Datum události: 29.7.2004
Místo události: Žabokliky, okr. Louny
Číslo: PSV-241/OK-2004
Dožadující útvar: SKPV Ústí nad Labem
Měřítko: viz. grafické měřítko
Zpracoval: kpt. Mgr. Petr Bendl
Plánek dokončen: 15.9.2004

Policie České republiky
Kriminalistický ústav Praha

Schránka 62/KOP
 170 89 Praha 7

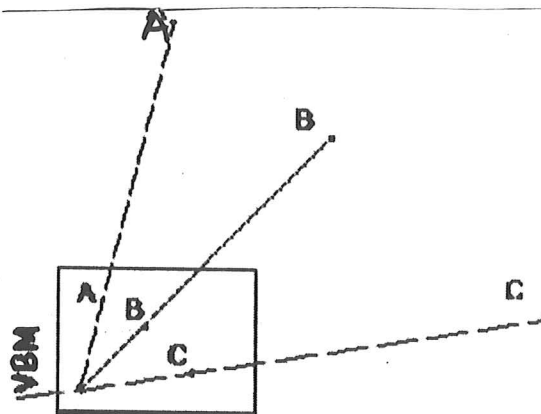
Metody vyměřování místa činu

úhlová metoda

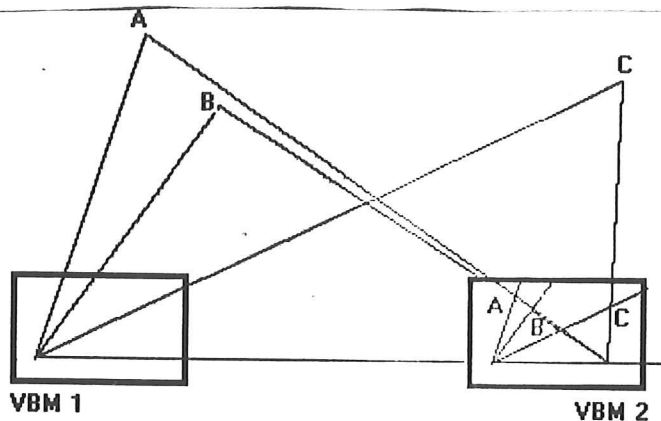
Za měřičskou přímku zvolíme jednu z kolejnic, změříme kolmé vzdálenosti zaměřovaných bodů od této kolejnice (y_1 , y_2) a dále změříme vzdálenosti těchto kolmic od výchozího bodu měření, např. železničního přejezdu (x_1 , x_2) po měřičské přímce.

metoda polárních souřadnic

Vlevo dole je znázorněn kreslicí list umístěný nad výchozím bodem měření, na který zakreslujeme vyměřované body na záměrné přímce v poměrové (dle měřítka) vzdálenosti od vyznačeného VBM

metoda protínání

Nejprve zaměříme z prvního VBM všechny vyměřované body vč. druhého VBM a ke každému bodu narýsujeme na kreslicí list záměrnou přímkou, kterou příslušně označíme. Na přímce k 2. VBM vyznačíme v příslušném měřítku jeho obraz a přejdeme do skutečného 2. VBM. Zde nastavíme přímkou mezi oběma VBM na 1. VBM a při zaměřování ostatních bodů protínáme na kreslicím listu příslušné přímkou vedené z 1. VBM, čímž v průsečíku získáme obraz těchto bodů ve zvoleném měřítku.